

KURIR

NOVO MESTO

15. decembra 1972

Št. 11 Leto I

časopis kolektiva industrije motornih vozil

Nova tovarna

IMV

v Belgiji

Dosledno po sklepih

Delavski svet proizvodnje prikolic, je imel svojo redno sejo 27. novembra.

Seja je bila sklicana z namenom, da bi člane delavskega sveta in vse delavce v proizvodnji prikolic seznanili z ukrepi za uresničitev planskih nalog do konca leta. Za uvod smo se seznanili z novo zakonodajo, ki začne veljati z novim letom 1973 in zastruje finančne predpise, da bi zagotovili likvidnost v našem gospodarstvu. Poudarjeno je bilo, da je zaostren položaj v investiranju, če zaloge niso pokrite s trajnimi obratnimi sredstvi. Če je blokiran žiro račun, se znižajo osebni dohodki na 90-odstotno vrednost povprečnega osebnega dohodka v prejšnjem letu. Prav tako smo se seznanili, kako bodo zakonsko urejena vlaganja v rezervne sklade, odpisovanje starih terjatev in obveznosti upnikov.

Delavski svet proizvodnje prikolic je ocenil, da proizvodnja prikolic lahko največ pomaga k likvidnosti podjetja, če takoj začnemo zmanjševati zaloge in nedokončano proizvodnjo ter redno izpolnjujemo planske naloge. Delavski svet je sklenil, da se uvede v vse oddelke 12-urni delavnik, ki traja 14 dni. Delo v 12-urnem delovniku se je začelo 5. decembra. Če zastavljenih planskih nalog v tem času ne bomo uresničili, se 12-urni delavnik lahko podaljša za 7 dni. V decembru bosta obe izmeni delali tudi ob prostih sobotah.

Sklepe delavskega sveta je potrebno dosledno izvajati, za kar so odgovorni vsi delavci v proizvodnji prikolic.

Proizvodni program za 1973 si je naše podjetje zastavilo na podlagi opravljenih študij domačega in inozemskega trga, na osnovi možnosti in zmogljivosti naše proizvodnje ter v veliki meri računajoč na zavest in pripravljenost prodajne organizacije, da bo prodala vse proizvode pravočasno in po najboljših možnih pogojih. O tako predlaganem proizvodnem programu je razpravljala Centralni delavski svet in ga na svoji seji dne 2. oktobra 1972 tudi potrdil. S tem je načrt proizvodnje postal naloga za prodajno organizacijo.

Da bi izpolnili to zadolžitev, moramo vložiti vse znanje, izkušnje, sposobnosti in predvsem trdo ter sistematično delo slehernega zaposlenega v prodajni organizaciji. Zavedati se moramo, da je podjetju povzročena največja škoda tedaj, če narejen izdelek, v katerega so vloženi umsko delo, delo neposrednih proizvajalcev, razni materiali in veliki režijski stroški, ostane predolgo neprodan. Zaloga izdelkov veže obratna sredstva, ki jih že sicer zmeraj primanjkuje, hkrati pa izdelki na zalogi povzročajo vsak dan nove in dodatne stroške, ker jih moramo na skladišču čuvati, premikati in vzdrževati. Končno pa podjetje živi in ustvarja le iz denarja, ki ga pridobi s prodajo svojih izdelkov.

Ves čas naše družbene in gospodarske reforme, predvsem pa v zadnjem času, smo priče in udeleženci močnih prizadevanj, da se zmanjša nerealna potrošnja, da se doseže gospodarnost poslovanja, da naše gospodarstvo postane v čim krajšem času likvidno. Ukrepji, ki so sprejeti za doseg te ciljev, močno zavirajo našo prodajo. Občutimo že zdaj, saj se je prodaja na domačem trgu zmanjšala delno že v oktobru, predvsem pa v novembru, čeprav desetletne izkušnje in podatki izpričujejo, da je bilo zmeraj prav to

tromesečje daleč najbolj uspešno za prodajno službo.

Padeč povpraševanja in zmanjšanje prodaje smo skušali ustaviti z ugodnejšimi pogoji pri nakupu naših dostavnih vozil, vendar brez večjega uspeha. Nobenega dvoma ni, da se ostrina gospodarskih ukrepov čedalje bolj čuti tako pri nas kot pri kupcih naših izdelkov. Vse težje bomo prenašali breme kreditiranja prodaje na domačem trgu.

Ne glede na to, če bomo lahko nudili ugodne pogoje pri nakupu naših izdelkov, bo le-te vse težje prodati. Tega se zaveda vse osebje prodajne organizacije, na katerem sloni prodaja. Jasna pa je naloga: tudi zelo težki pogoji prodaje ne smejo biti vzrok za izgovarjanje. Izgovorov ni!

Računati moramo s tem, da bo precej dosedanjih kupcev v prihodnje odpadlo ali pa vsaj zmanjšalo kupovanje vozil. Pri načrtovanju nakupov jih bo bolj kot doslej vodila kakovost vozil, organizirana servisna služba, preskrba z rezervnimi deli, dobavnimi roki, cena vozil in končno plačilni pogoji.

Prodajna organizacija bo zato morala v prihodnje veliko več prispevati k izboljšanju predvsem tistih pogojev, ki jih sama drži v rokah, obenem pa vplivati na tiste pogoje, ki so odvisni od drugih služb podjetja.

Prodajna organizacija bo zato morala v prihodnje veliko več prispevati k izboljšanju predvsem tistih pogojev, ki jih sama drži v rokah, obenem pa vplivati na tiste pogoje, ki so odvisni od drugih služb podjetja.

Prodajna organizacija mora podrobno predstaviti naše proizvode slehernemu zaselku, najmanjšemu podjetju, zavodu ali društvu. Nekajkrat bo treba razširiti krog in povečati število možnostnih kupcev. To pa pomeni, da morajo prodajni referenti takoj začeti sistematično obdelovati trg, servisni referenti pa odpravljati vse tiste naše nape in pomanjkljivosti servisov, ki smo jim doslej nemalo krat pogledali skozi prste.

Razumljivo je, da pisarniško delo ne bo spremenilo sedanjega stanja, niti ne bo uspešno. V pisarnah naj ostane administrativno osebje, referenti pa naj se napotijo na teren, tja, kjer so naši kupci, in kjer bodo opravljali koristno delo. Ni dovolj poprečen prospekt; s prepričljivo in preudarno besedo je potrebno svetovati kupcu, kakšna izvedba vozila mu najbolj ustreza in če je potrebno, mu vozilo tudi demonstrirajmo! Ne smemo pa vozila le prodati, ampak je potrebno zanj zagotoviti kvalitetno vzdrževanje in rezervne dele. Kader za navedene dejavnosti imamo; ocenjujemo, da je strokovno in številčno lahko

kos svojim nalogam. Dokazati pa bo moral, da to tudi želi, da mu ni vseeno, kakšno usodo bo krojil svojem kolektivu. Povečati in popestriti bo moral svo-

jo aktivnost na tržišču, ne bo pa si smel dovoljevati neplodnega razpravljanja, izmikanja delu in izgovorov za neuspehe na višje sile in podobno.

Tudi vprašanje nagrajevanja po delu bomo morali reševati hkrati z drugimi problemi. Prodajna organizacija ima torej jasen cilj in kdor ga ne bo mogel ali hotel uresničevati, je za naše akcije škodljiv in zanj ni mesta med nami.

Zapisali smo že, da moramo povečati število naših poslovalnic, da moramo z njimi prodreti v kraje, kjer nas doslej niso poznali ali pa so komajda vedeli za nas, hkrati pa moramo spremeniti odnos tudi do navidez ne-pomembnih problemov. Skratka: tržišču moramo dokazati svojo vrednost z dejavnostjo, ne pa s pomočjo mitingov in neplodnih parol.

Najti moramo nove servise, ki bodo pripravljene zastopati in izpolnjevati našo zdravo poslovno politiko, mi pa jim bomo morali nuditi pogoje za uspešno delo in premagovanje tekočih težav.

Premišljeno in pravočasno bomo morali spreminjati strukturo mesečnih proizvodnih planov. Odgovornost za to mora prevzeti celotna prodajna organizacija, proizvodnja pa se mora zavezati, da bo svoje obveznosti do prodeje izpolnjevala natančno, v rokih in tako kvalitetno, da se bomo lahko merili vsaj s konkurenco na domačem trgu.

Zagotoviti moramo tudi to, da bomo za slehernega kupca, ki mu zaupamo vozilo na kredit, preverili, če je sposoben plačevati obroke. Odplačevanje vozila bomo sproti kontrolirali in če ne bo redno, bomo morali takoj ukrepati za zaščito svojih pravic in izterjavo zaostalega dolga.

Pred prodajno organizacijo naše tovarne je torej ena sama naloga: prodaja vsebuje sicer vrsto dejavnikov, za katere imamo specializiran kader in dovolj izkušenj, zato se bomo lahko hitro odločili, katere dejavnosti morajo potekati stalno, in kaj je potrebno organizirati občasno, akcijsko.

Potreben je zdrav duh, zavdati se moramo odgovornosti. Če bomo to dojemali dovolj resno in naloge preudarno uresničevali, ne bo nevarnosti, da bi prodaja povzročala nelikvidnost podjetja. Nasprotno: prodajna organizacija bo tista, ki bo preskrbela sredstva za tekoče poslovanje in za potreben perspektivni razvoj našega podjetja.

ANTON SEPEC

Odločali so o zgodovinsko pomembnih sklepih, zato taka resnost in zbranost (s 5. seje centralnega delavskega sveta, ki je bila 2. oktobra letos v Novem mestu)

Prizorček s 5. seje CDS 2. oktobra: udeleženci in gostje med uvodnim poročilom predsednika Antona Šepca (Foto: T. Gošnik)

Kaj nam bo prinesel novoletni paket?

Že ob koncu preteklega leta in julija letos je zvezna skupščina sprejela vrsto zakonov, s katerimi naj bi začeli dosledno razreševati probleme nelikvidnosti našega gospodarstva. Vsi ti zakoni začnejo veljati 1. januarja 1973 ali pa po zaključnih računih za leto 1972. Letošnje leto je bilo prehodno in v tem letu naj bi se gospodarstvo čimbolj pripravilo na nove ukrepe.

Vsi sprejeti ukrepi bodo posredno ali neposredno prizadeli tudi naše podjetje.

Prav v teh dneh je stopil v veljavo zakon o postopku in pogojih za sanacijo organizacij združenega dela in sicer za tiste organizacije, ki so poslovno leto 1971 zaključile z izgubo. Prihodnje leto se bo sanacijski postopek uvajal za vse organizacije, za katere bo služba družbenega knjigovodstva evidentirala nepretrgoma 45 dni neopravilne obveznosti. Gospodarska organizacija, ki v predpisanem roku 30 dni ne bo uspela zbrati sredstev za poravnavo obveznosti, bo morala v 15 dneh objaviti v Uradnem listu SFRJ predlog upnikom, naj prevzamejo sanacijo. Ker je število naših kupcev po vsej državi izredno veliko, obstaja nevarnost, da bo tudi naše podjetje preko svojih poslovnih zvez vključeno v sa-

nacijo žarišč nelikvidnosti in izgub.

Podobno bo vplival že na poslovni rezultat podjetja za leto 1972 zakon o ugotavljanju vrednosti zalog in popravka rezultata za del v določenem času neizterjanih terjatev. Po tem zakonu bomo morali zmanjšati že po zaključnem računu za leto 1972 celotni dohodek za 12,5 odstotkov vseh terjatev, ki so starejše od 90 dni. V prihodnjem letu so sankcije zakona še ostrejšje, saj bomo poslovni rezultat popravljali kar za 25 odstotkov od vseh neizterjanih terjatev za vsakih preteklih 90 dni. Ob premajhni budnosti prodajnih in finančnih služb ima lahko ta zakon za podjetje izredno hude posledice.

Ker se bodo tudi naši upniki prav tako skušali zavarovati pred sankcijami navedenih zakonov, je nevarno, da nas prizadene izvajanje 74. člena zakona o službi družbenega knjigovodstva, ki dovoljuje gospodarskim organizacijam, ki nimajo na računu dovolj sredstev za poravnavo obveznosti na podlagi sodnih izvrzb, akceptnih nalogov in nalogov za plačilo predpisanih obveznosti, le izplačilo 90 odstotkov osebnih dohodkov iz povprečja preteklega leta. Enak kriterij se nanaša tudi na dvig štipendij, nagrad

vajencem in terenskih dodatkov. Zakon bomo začeli izvajati 1. januarja 1973.

Po zaključnem računu za leto 1972 začne veljati zakon o zagotovitvi trajnih obratnih sredstev organizacij združenega dela, ki so dolžne z lastnim poslovnim skladom in dolgoročni mi krediti z odplačilno dobo nad 5 let zagotavljati obratna sredstva v višini povprečnih letnih zalog. Dokler podjetje nima zagotovljenih teh sredstev, ne more vlagati v investicije lastnih sredstev, prav tako pa jim poslovne banke ne smejo odobravati investicijskih posojil. Zagotavljanje trajnih obratnih sredstev je hkrati pogoj splošne kreditne sposobnosti podjetja. Naše podjetje je že v letu 1971 skrbelo za povečanje obsega lastnih obratnih sredstev, saj je ustavilo investicije in dokončevalo le že začete investicije, za katere so bila sredstva zagotovljena. Prav tako je bil povečanju obratnih sredstev namenjen ostanek dohodka za leto 1972, ki pa z ozirom na odlok o zamrznitvi cen naših izdelkov in podražitev reprodukcijskega materiala ter vpliv prej navedenih zakonov ne bo mogel doseči načrtovane višine. Poleg tega se bodo po določbah zakona o sredstvih rezerv izločala večja sredstva po zaključnem računu

v rezervne sklade, in sicer najmanj 2 odstotka od doseženega dohodka. Zakon o sredstvih rezerv tudi omejuje uporabo rezervnih sredstev, in sicer za izplačilo padlih obveznosti ob nelikvidnosti, za kritje poslovnih izgub in izplačila osebnih dohodkov. V skladu s sklepom centralnega delavskega sveta je podjetje zaprosilo vse kreditorje za podaljšanje roka odplačil kreditov za stalna obratna sredstva, ki so bili odobreni za manj kot 5 let.

Danes še ne moremo jasno predvideti vseh posledic naštetih ukrepov za naše podjetje. Prav gotovo se bo z ozirom na splošno omejevanje investicijske potrošnje zmanjševalo povpraševanje po naših izdelkih, hkrati pa bomo morali sami previdno izbirati kupce in še bolj intenzivno iskati zavarovanje plačil. Skratka, budno bomo morali spremljati pot naših izdelkov od prvih zalog reprodukcijskega materiala preko proizvodnje do končnega plačila za izdelek.

Lahko trdimo, da smo se na vse ukrepe pripravljali in ukrenili vse potrebno, da pa so nas nekateri že veljavni ukrepi pri tem utesnjevali, kot recimo odlok o zamrznitvi cen in na 60 dni skrajšan rok za kreditiranje izvoza.

Poslovni odbor je na svoji 14. redni seji 27. novembra obravnaval gradivo, namenjeno uresničevanju ustavnih dopolnil v našem podjetju, zlasti 21. in 22. ustavnega dopolnila, ki sta sestavni del ustave SFRJ.

Predsednik poslovnega odbora dipl. ing. Martin Sever je dejal:

V boju za poglobljanje in razširjanje samoupravnih socialističnih družbenih odnosov, je Zvezna skupščina sprejela dopolnilo k ustavi. SFRJ.

Ustavna dopolnila 21 in 22 sta bila objavljena v Uradnem listu št. 29/71 in se uporabljata od 8. julija 1971.

Od sprejetja ustavnih dopolnil, posebno 21. in 22., ki utrujeta samoupravno organiziranje delavcev v Temeljne organizacije združenega dela, smo v podjetju opravili več analiz in organizacijskih posegov. Naš prvi korak k uresničevanju ustavnih dopolnil je bil storjen že lani, naslednji pa na seji centralnega delavskega sveta v mesecu marcu in oktobru letos.

Spremembe odnosno dopolnilo ustave smo sprejeli kot našo skupno dolžnost in temu primerno tudi usmerili naš program dela v podjetju. Položaj, v katerem se je znašlo celotno jugoslovansko gospodarstvo že v letu 1971, pa je močno zavrlo naš program dela. Stalno spreminjanje cen je vplivalo na naše poslovanje. Dvakratna devalvacija v enem letu je vplivala na popolno spremembo uvoznih cen in posredno tudi na domače cene.

Nelikvidnost je pestila in še pesti ogromno gospodarskih organizacij v Jugoslaviji. Čeprav smo pri nas skrbeli razen investicijskih vlaganj tudi za povečanje lastnih obratnih sredstev, smo bili zaradi drugih, ki nam niso redno plačevali, pogosto nelikvidni in prisiljeni ustaviti vse večje investicije.

To pa je na eni strani zavrlo uresničitev zastavljenega programa, na drugi strani pa onemogočilo modernizacijo tehnoloških postopkov in tudi kalkulacij. Zato je tudi zaostala izdelava nove objektivizirane sistematizacije delovnih mest in izdelava realnih kalkulacij, kar ima za posledico, da s sedanjimi merili ni mogoče realno spremljati stroškov po delovnih enotah, in ustvariti ustrezne ekonomske odnose med posameznimi oddelki kot osnove za nadaljni razvoj družbeno ekonomskih odnosov in prenos ugotavljanja dohodka v posamezne delovne enote.

Kljub težavam smo letos že

veliko naredili: razdelili smo proizvodnjo prikolic, izdelana sta bila dva programa za izgradnjo tovarne prikolic Brežice. Redna organizirana proizvodnja z rednim obračunom bo že od 1.7.1973. Narejen je investicijski program za nabavo opreme za tovarni opreme v Črnomlju

pri delu ali iz skupnega dela z združenimi sredstvi in ne enostransko spreminjati medsebojne obveznosti.

Sprejeti ustavni amandmaji pa tudi globoko posegajo v življenje, razvoj in delo podjetja. Delovna organizacija s tem ni več temeljna organizacijska

nizirano, na temelju dogovorjenih programov, razčiščenih dohodkovnih odnosov in vseh drugih statusnih vprašanj v delovni organizaciji kot celoti. Na tak način vnaprej opredelimo prihodnje medsebojne obveznosti in odgovornosti ter uresničimo enakopraven odnos med vsemi organizacijami združenega dela. Če se bomo urejanja tega vprašanja lotili šele po ustanovitvi TOZD, bo lahko to postalo vzrok nesporazume oz. spore.

Pred nami je torej odločilen samoupravni korak, ki zahteva premišljeno in odgovorno akcijo. Ustanovitev TOZD mora biti osnovana na interesu delovnih ljudi v teh celicah (ne vsiljena). Uveljavitev njihovega interesa pa pogojujejo tudi druge okoliščine (pogoji za ustanovitev), ki jih je potrebno pred ustanovitvijo dovolj celovito proučiti.

Ustanavljanje TOZD mora zato temeljiti na strokovni analizi vseh okoliščin, ki jih je treba upoštevati za večjo gospodarsko in družbeno učinkovitost tako TOZD, kakor oblike njihovega združevanja. Potrebna je temeljita analiza obstoječih ekonomskih organizacijskih in tudi samoupravnih razmer, analiza obstoječega stanja, kadrovske zasedbe, tehnologije in drugih raziskav, ki so pogojevalne s praktičnimi okoliščinami.

Skupni interesi morajo biti na vsak način v ospredju in javni, voljnosti in zrele družbene ekonomske miselnosti. Postanejo naj temelj strokovne in politične akcije.

Analizo okoliščin za ustanovitev TOZD ter analizo ekonomskih in organizacijskih razmer bodo pripravili strokovno usposobljeni delavci. Oceno samoupravnih odnosov bodo opravile družbeno-politične organizacije, zlasti Zveza komunistov in sindikalna organizacija. Naj ob tem ponovimo sklep 23. seje Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije: Ustanavljanje TOZD mora temeljiti le na skrbnih pripravah, ki bodo natančno opredelile tehnološko, organizacijsko in ekonomsko zaokroženost proizvodnje in način gospodarjenja.

Politično in strokovno oceno bomo morali preveriti in vskladiti z delovno skupino, sestavljeno iz predstavnikov vseh naših dislociranih enot in ostalih predstavnikov strokovnih služb podjetja. Po tej poti nam bo zagotovljena celovita politična in strokovna akcija, to pa je tudi

(nadaljevanje na 5. strani)

Poslovni odbor je imenoval devetčlansko komisijo za pripravo strokovne analize, ki bo služila za široko akcijo pri uresničevanju ustavnih dopolnil v praksi.

V komisijo so bili imenovani:

1. Predsednik CDS Anton Šepc
  2. Predsednik Poslovnega odbora dipl. ing. Martin Sever
  3. Predsednik IO SP Anton Čeperin
  4. Sekretar OZK ing. Reba Drago
  5. Predsednica TK ZMS Vida Kerin
  6. Tilka Selak
  7. dipl. ing. Janez Brinc
  8. Milan Kukovec
  9. Tajnik komisije Andrej Dular
- Komisija za pripravo gradiva in uresničevanje ustavnih dopolnil je začela delati.

in Šentjernej. Krediti so že odobreni, oprema pa naročena in bo do konec marca v tovarnah. Z izgradnjo novih prostorov in nabavljeno novo opremo v tovarni v Črnomlju, bodo ustvarjeni pogoji, da se do konca leta 1973 uredi samostojni obračun in vzpostavijo objektivni ekonomski odnosi z drugimi TOZD v okviru IMV. Jasnno je, da hkrati temeljito pripravljamo modernizacijo tehnologije, delitev dela, kalkulacije za vse proizvode in oddelke v IMV. Težave so le v tem, manjka strokovnjakov za tovrstno sodobno tehnologijo, ki je edina v Jugoslaviji.

Vsak del delovne organizacije (podjetja, zavodi, ipd), ki pomeni delovno enoto, v kateri se uspeh skupnega dela delavcev lahko potrdi kot vrednost na trgu ali v delovni organizaciji in je lahko na tej podlagi samostojno izražen, imajo delavci pravico organizirati kot temeljno organizacijo združenega dela.

Delavci temeljne organizacije združenega dela v sestavi delovne organizacije imajo pravico svojo temeljno organizacijo združenega dela izločiti in jo konstituirati kot samostojno organizacijo na način, ki ga določa zakon.

Z organiziranjem temeljne organizacije združenega dela v sestavi delovne organizacije ali z njeno izločitvijo iz sestave delovne organizacije se ne smejo kršiti pravice delovnih ljudi v drugih delih omenjene organizacije, niti interesi in pravice te organizacije kot celote, ki izhajajo iz medsebojne odvisnosti

oblika združenega dela, marveč postaja z ustavno opredelitvijo asociacija (združenje, zveza) TOZD. V organizacijskem pogledu je delovna organizacija integracija organizacijskih delov z namenom doseči večjo funkcionalnost organizacije, v ekonomskem pogledu pa integracija ene ali vseh štirih poslovnih funkcij (proizvodnja, sredstva, trg, razvoj) oziroma integracija dela posamezne poslovne funkcije.

S tem je dosedanje temeljno načelo organizacije v delovni organizaciji – obvezno združevanje vseh poslovnih funkcij – ukinjeno oziroma nadomeščeno z novim temeljnim načelom: prostovoljno združevanje ene ali več poslovnih funkcij.

Delovna organizacija torej ni več primarna in temeljna organizacijska oblika združevanja dela. Delovna organizacija je posledica integracije določenih, skladno s samoupravnim sporazumom temeljnih organizacij določenih poslovnih ciljev za skupno poslovanje. S tem izgublja delovna organizacija tudi značaj temeljne samoupravne celice v našem gospodarskem sistemu.

Delavci imajo pravico, da organizirajo TOZD, torej pravico, da ustanove TOZD oziroma da se proglašajo za TOZD. Ta odločitev je sicer konstitutivnega značaja, toda z ustanovitvijo TOZD ne smejo biti prizadeti interesi in pravice drugih v delovni organizaciji.

Prav ustavno določilo, ki varuje pravice drugih v združenem delu, vsebuje razlog, da se ustanavljanje TOZD lotevamo orga-

V zvezni skupščini nadaljujejo razprave o osnutku resolucije o ekonomski politiki v prihodnjem letu. V odboru za proračun zbora narodov, ki je imel sejo minulo sredo, so poslanci med drugim menili, da bi bila resolucija – ki jo sicer kaže podpreti – še veliko trdnejša, če bi jo spremljali ustrezni ekonomsko podprti parametri, analize in ocene o dosedanjih gospodarskih gibanjih, predvsem na področju potrošnje, kreditnomonetarne politike (zlasti denarne mase) ter trga in cen. To, da predvideva osnutek v prihodnjem letu za manj kot polovico počasnejšo rast cen od letošnjega naraščanja, nam namreč ne zagotavlja, da bodo gibanja res taka, če ne bo konkretnih ukrepov, s katerimi bi uresničili to predpostavko.

Poslanci so menili, da bi morala biti proračunska potrošnja v prihodnjem letu manjša od načrtovane stopnje rasti celotnega gospodarstva, kar pomeni, da bi morala biti bistveno manjša od letošnje (ki je sicer že zdavnaj presέgla predvideno 14-odstotno mejo).

Poslanci tega odbora so poudarili, da bi morali biti predvideni restriktivni ukrepi enakomerno razporejeni na vse uporabnike družbenih sredstev, še posebej pa ne bi smeli dopustiti, da bi samo delavci nosili breme tako imenovanega stabilizacijskega davka, ki ga predvidevajo kot nov ekonomski instrument v prihodnjem letu.

Na seji tega odbora, prav tako tudi na seji odbora gospodarskega zbora za družbenoekonomske odnose, so poslanci opozarjali, da sta predvidena rast družbenega proizvoda vsega

gospodarstva od 5,5 do 6,5 ter rast industrijske proizvodnje med 7 in 8 odstotkov premajhni, da bi preprečili stagnacijo gospodarstva in zagotovili ustrezno reševanje nekaterih njegovih problemov. Kako naj bi namreč ob stagnaciji dosegli stabilizacijo in kako naj bi zagotovili ravnovesje na trgu ob manjši proizvodnji? Nek poslanec gospodarskega zbora je menil, da bi morali načrtovati vsaj od 9 do 11-odstotno rast industrijske proizvodnje, nek drugi poslanec zbora narodov pa je ugotovil, da bi morala znašati stopnja gospodarske rasti v prihodnjem letu vsaj 7,5 %, če želimo uspešno izpolniti srednjeročni plan do leta 1975.

Ustava

(nadaljevanje s 4. strani)
pot, na kateri bo varovana dosežena stopnja integracije podjetja, pa tudi interes integracijo še utrditi na samoupravno izraženem interesu vseh zaposlenih v podjetju.

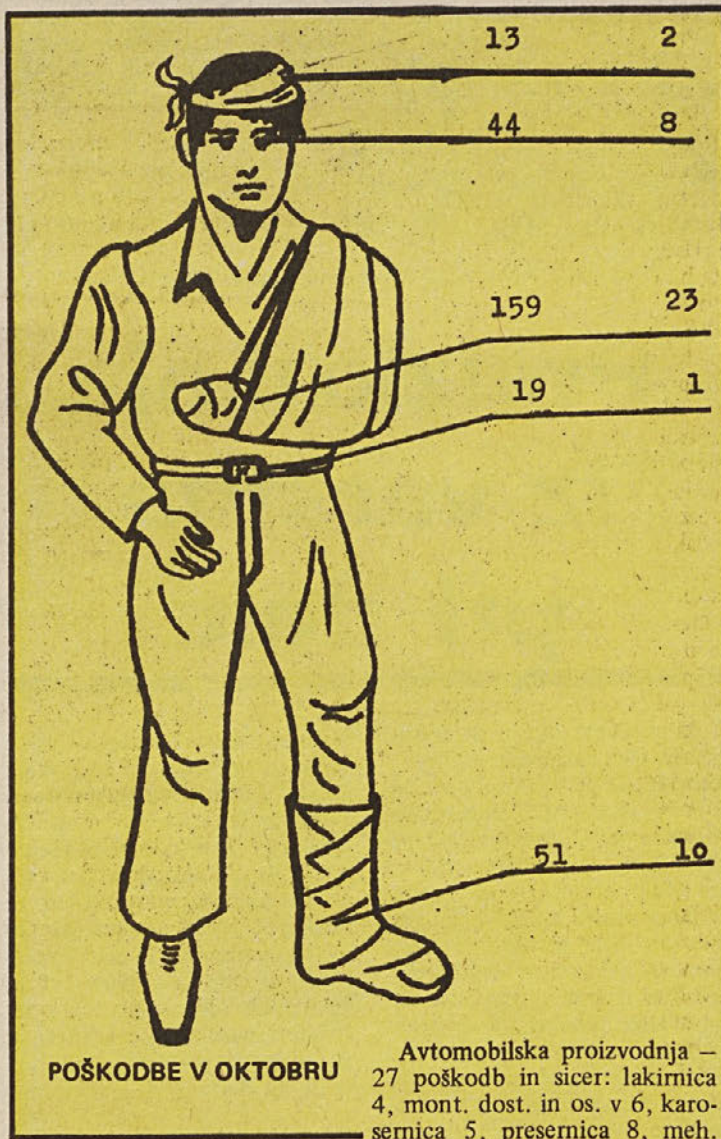
USTAVNA DOPOLNILA IN NOVE REŠITVE

Temeljna organizacija združenega dela naj po določenih ustave postane družbeno ekonomska celica v kateri bodo delavci v združenem delu uresničevali temelj svojega samoupravnega položaja, to je ustvarjali in delili rezultate svojega dela. To pa pomeni, da so delavci, organizirani v TOZD, odgovorni za organizacijo in učinkovitost proizvodnega dela, za učinkovito gospodarjenje, ne le znotraj temeljne organizacije, temveč znotraj temeljne organizacije združenega dela.

TOZD, je torej ekonomska celica, ki jo ustavni amandmaji definirajo takole:

Temeljna organizacija združenega dela je temeljna oblika združenega dela, v kateri delavci na podlagi svojega dela nepo-

sredno in enakopravno urejajo medsebojna razmerja pri delu, upravljajo zadeve in sredstva družbene reprodukcije, odločajo o dohodku in o drugih vprašanjih svojega družbeno-ekonomskega položaja.

POŠKODBE V OKTOBRU

Avtomobilska proizvodnja – 27 poškodb in sicer: lakirnica 4, mont. dost. in os. v 6, karo- sernica 5, presernica 8, meh. obdelava 4.

Prikoličarska proizvodnja – 12 poškodb

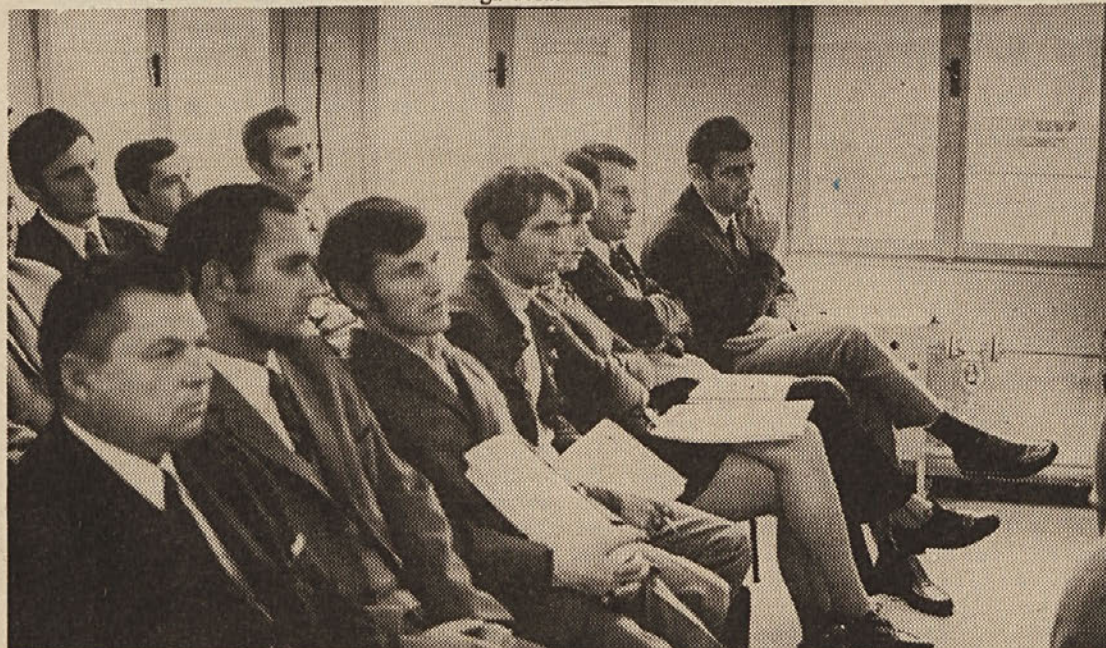
Skupne službe – 10 poškodb.

Vzroki poškodb: neuporaba zaščitnih sredstev 2 primeri, nepazljivost 13 primerov, neupoščenost 1 primer, neuporaba teh. zaščite 1 primer, tehnična pomanjkljivost 17 primerov, nepravilen del. postopek 5 primerov, neustrezno del. sredstvo 1 primer, vzrez z ostrimi robovi 4 primeri.

Poškodbe delov telesa pa so razvidne iz slike, kjer navajamo podatke za poškodbe od 1. 1. do 30. 9. 1972 in od 1. 10. do 31. 10. 1972.

Na poti na delo in z dela pa so se poškodovali: Marija Dular, Nada Klopčič, Marija Brulc, Andrej Dolenc, Anton Grabnar – drugi.

Služba varstva pri delu

Na seji smo: če ne bomo dovolj zbrani, bo v oddelku ali obratu težko povedati tovarišem, kaj ... je bilo sklenjenega, kaj je novega ... Zato napeto sledimo podatkom in razpravam.

Brez njiju ni zapisnika sej organov samoupravljanja . . .

Preizkušnja iz varstva pri delu

V prejšnjih številkah našega glasila smo pisali o Pravilniku o varstvu pri delu, ki smo ga dali v javno razpravo. V enem naših člankov smo omenili tudi izobraževanje s področja varstva pri delu na delovnem mestu. Izobraževanje s področja varstva pri delu je osnovni pogoj varnega dela na delovnem mestu. Zavedati se moramo, da bomo lahko kljubovali nevarnostim, ki nam vedno prete pri delu, le če bomo te nevarnosti dobro poznali! Nesreča pri delu se zgodi takrat, kadar se poruši varnostno ravnovesje vsled nekega vzroka. Vzroki, ki povzročijo poškodbo, so zelo različni, vendar pa so največkrat povezani z delavcem, ki opravlja delo in največkrat utrpel določeno poškodbo. Osební vzrok nezgod pri delu je največkrat nepoučenost delavca o poteku določenega dela. Da bi vsaj delno odpravili ta vzrok, smo se odločili za izvedbo izobraževanja s področja varstva pri delu.

Izobraževanje s področja varstva pri delu bo sestavljeno iz dveh delov: iz

a) osnov temeljnih določb zakonodaje, dolžnosti in pravice, ki jih ima oseba na delu. Za ta del bo vsak prejel pisano gradivo, ki ga bo doma proučil; b) tehničnega in praktičnega dela, ki bo izvršeno neposredno na delovnem mestu. Izobraževanje na delovnem mestu se bo izvršilo tako, da bo vsakemu delavcu

oziroma delovni skupini prikazan potek dela na delovnem mestu, s kratkim opisom delovnega mesta, stroja in orodja. Opozorili bomo na vse nevarnosti, ki prete delavcu pri delu, ter na ukrepe, ki so potrebni za odpravo takih nevarnosti: c) preizkus znanja, ki bo zajemal preizkus znanja stvarine, ki je bila predložena delavcu na delovnem mestu. Za prvi del, to je za osnovna načela varstva pri delu, bo delavec izpolnil testno polo, za drugi del pa bo moral praktično prikazati postopek varnega dela na delovnem mestu kot to zahteva tehnika varnosti.

Komisija bo na osnovi prikazane znanja ocenila vsakega posameznika in mu tudi sporočila rezultat preizkusa. V slučaju, da delavec ne bo pokazal zadovoljivega znanja, mu bo komisija določila ponovni rok za preizkus. Če delavec pri pomovnem preiskusu skušnje ne opravi, ga bo komisija v skladu z zakonskimi določili predlagala za premestitev na drugo delovno mesto, kjer se tak preizkus ne zahteva. Pripomniti moramo, da so taka delovna mesta manj zahtevna odnosno manj plačana. Nastane pa vprašanje, kaj bo, če takih delovnih mest ni, zakonodaja pa predpisuje, da delavec ne sme delati na takem delovnem mestu – in preti delavcu, ki ne opravi preizkusa

Začasni uvoz in kazni

V naše Adria prikolicе, ki jih prodajamo v zahodne skandinavske dežele, vgrajujemo že vrsto let tudi hladilnike in peči, ki jih uvažamo iz dežel, kamor pozneje prodajamo prikolicе po posebnem uvoznem carinarskem režimu, ki se imenuje začasni uvoz.

Glavna značilnost začasnega uvoza je, da se podjetje obveže pri carinskih oblasteh, da bo blago, ki ga začasno uvažuje, vgradilo v prikolicе in ga v nespremenjenem stanju vrnilo v dežele, od koder ga je uvozilo. To mora storiti v zakonsko določenem roku, ki po 95. členu carinskega zakona ne more biti daljši od enega leta.

Prednost začasnega uvoza je, da podjetju ni treba v začasno uvoženo blago angažirati obratnih sredstev, kar mu hladilnike oziroma peči pošilja kupec brezplačno. Druga prednost začasnega uvoza je tudi, da podjetju ni treba plačati uvoznih carinskih dajatev, zato pa je režim začasnega uvoza toliko strožji.

Da bi bolje spoznali režim začasnega uvoza, bomo navedli nekatere značilnosti, ki dovoljujejo začasni uvoz. V pogojno carinsko deklaracijo je treba navesti:

- zaradi česa se blago uvozi,
- preko katere carinarnice in v kakšnem roku bo vrnjeno v inozemstvo,
- v kakšnem stanju se bo vrnilo (npr. v nespremenjenem, toda vgrajenem v prikolicę),
- priložiti je treba izjavo gospodarske organizacije.

Izjava gospodarske organizacije med drugim vsebuje tudi naslednje:

Da začasno uvoženega blaga ne bo otujila, niti ga ne bo uporabljala v druge namene, zaradi katerih se uvažuje, ter da pooblašča carinarnico da blokira njen žiro račun pri SDK in si obra-

znanja, odpust iz delovne organizacije?!

V decembru bo izobraževanje s področja varstva pri delu izvedeno za oddelek presernice, na to pa za mehansko obdelavo in lakirnico. S tem člankom želimo opozoriti vse delavce, da navedeno izobraževanje sprejmejo kot nujen varstveni ukrep in s tem prispevajo k varovanju svojega zdravja in življenja, kakor tudi zdravja in življenja sodelavcev!

BRANKO KOŠIR

čuna uvozne dajatve, če začasno uvoženega blaga ne bi v roku vrnila, ali če bi ga uporabila v druge namene, ne pa v tiste, zaradi katerih ga je začasno uvozila.

Da delovne organizacije ne bi izkoriščale koristi, ki jih imajo z začasnim uvozom, pa carinski zakon v svojih kazenskih določbah določa:

1. kdor začasno uvoženo blago odtuji ali uporabi v druge namene, ne pa v tiste, zaradi katerih je bilo uvoženo, se kaznuje od dvakratnega do desetkratnega zneska carine oziroma carinskih dajatev (151. člen) ter

2. če prekorači rok za vračilo začasnega uvoženega blaga pa se kaznuje do 50.000 din (155. člen)

Ti dve kazni sta predpisani za podjetje kot pravno osebo.

Za gornja dva prekrška se kaznuje tudi uslužbenca oziroma predstavnika pravne osebe, ki je naredil prekršek, opravljajoč dela v imenu pravne osebe, ali če je dopustil dajanje, da se je blago otujilo ali pa ni bilo vrnjeno, in sicer:

po 151. členu s kaznijo do 300.000 din in po 155. členu s kaznijo do 50.000 din.

Te kazenske določbe kažejo, kako pazljivo je treba ravnati z začasno uvoženim blagom, pa naj bodo to hladilniki, peči, elektrozaopre ali katerikoli drug material, ki se začasno uvažuje ali pa izvažuje.

Zavedati se moramo, da se mora začasno uvoženo blago vrniti pravočasno v tisto državo, iz katere smo ga uvozili. Carinski zakon ne pozna usmiljenja, kajti začasno uvoženo blago se sme uporabiti samo v namene za katere je deklarirano. To pomeni, da se mora blago, ki ga začasno uvozimo iz Francije, tudi v zakonsko določenem roku vrniti v Francijo in nikamor drugam. Za te prekrške je odgovoren vsak izmed nas, pa ne j bo to vodja skladišča ali skladiščnik, vodja proizvodnje prikolic ali neposredni delavec, vodja skladišča gotovih izdelkov ali prodaja in ne samo zunanjetrgovinski sektor, kot večina misli. Odgovoren je vsak, ki je začasno uvoženo blago otujil ali ga uporabil v druge namene, ne pa v tiste, za katere je bilo določeno. Kaznjujejo tudi tiste, ki malomarno poslujejo z začasno uvoženim blagom. (Poškodbe, v proizvodnji ali v skladišču, pri transportu in podobno.)

Franci Metelko

Spominček na otvoritev nove tovarne avtomobilskih prikolic IBM v Brežicah: v sredini tovariš Miha Marinko, član sveta federacije SFRJ

Sodobna tehnologija varjenja

V industrijski proizvodnji je potrebno neprestano tehnološko izpopolnjevati delovne procese. Posledica tega je boljša in enakomernejša kvaliteta ter pocenitev izdelkov. Kot na vseh drugih tehniških področjih tudi v varilni tehniki zasledujemo vse novosti, ki poudarjajo rentabilnost in kvaliteto procesa. Polavtomatski in avtomatski varilni stroji zamenjujejo ročno varjenje z oplaščenimi elektrodami, kjer za končno kvaliteto dolgoletna izkušnost in varilčeva roka nista več tako pomembna. Eden takih postopkov je varjenje v zaščitni atmosferi, predvsem s plinom CO₂.

V našem podjetju smo se s tem postopkom seznanili pred 6 leti, ko smo nabavili aparaturo za varjenje v zaščitnem plinu CO₂ pri švedski firmi ESAB. Pred dobrim letom smo od kranjske ISKRE po temeljitem proučevanju in preizkusu raznih aparatov kupili nove aparate. Ti polavtomati so kooperacijski izdelek med francosko firmo SAF in našo ISKRO, od francoskega kooperanta pa je kupljen le silenski usmernik. Zaradi večje proizvodnje smo v oktobru letos kupili še varilne aparate, predvsem za linijsko varjenje podvožja prikolic.

Varjenje s polavtomati zavzema mesto med klasičnim ročnim obločnim varjenjem in varjenjem s popolnimi avtomati. Osnovna naloga zaščitnega plina je zaščititi talilno kopel pred zunanjo atmosfero in preprečiti nastanek oksidov in nitridov, ki negativno delujejo na mehanske lastnosti zvarnega spoja.

Varilec drži v roki posebno oblikovano pištolo, iz katere se pomika s stalno regulirano hitrostjo varilna žica, tik ob žici pa izstopa tudi plin CO₂ za zaščito kovine.

Postopek ima več prednosti:

1. Oblok je viden med varilnim procesom in ga je zato lažje kontrolirati.

2. Hitrost taljenja dodatnega materiala je velika.

3. Med varjenjem ni potrebno menjavati elektrode, po varjenju pa ne čistiti žilindrov.

4. Uvar je globok in se da regulirati.

5. Mehanske vrednosti vara so boljše.

6. Lažje je varjenje tanjših pločevin, posebno pa je dobra premostitev špranj med zvarjenecema.

7. Učinek varjenja je zelo velik, 1 – 2-krat večji od obločnega.

8. Priučitev varilca je znatno

krajša.

Tudi ekonomičnost postopka je večja:

- a) manjša potrošnja električne energije za 2 do 3 kWh/kg staljene žice;

- b) hitrost varjenja je 1 – 2-krat večja;

- c) cona pregretja varjenca je manjša, s tem pa tudi manj ravnjanja po varjenju;

- d) čiščenje žilindrov odpade, sami vbrizgi so manjši.

Seveda pa ima ta postopek varjenja tudi slabe strani: to so predvsem višje nabavne cene aparature in večja intenziteta svetlobe v obloku, kar narekuje izdatnejšo zaščito varilca.

Po primerjalnem izračunu med obločnim varjenjem z oplašeno elektrodo in varjenjem v zaščitnem plinu CO₂ se šele pokaže prava vrednost novega načina varjenja.

Vrednost 1 m zvara brez priprave materiala in delovnega mesta ter ostalih obveznih izpadov od dela (malica, osebne potrebe, navodila nadrejenih itd.) je

pri obločnem varjenju z oplašeno elektrodo 1,7545 din, pri varjenju v zaščitnem plinu CO₂ pa 0,9044 din.

Razlika v prid varjenju v zaščitnem plinu CO₂ znaša 0,85

Kaj pripravlja naša konkurenca?

Nemška tovarna prikolic Tabbert iz Bad Kissingena je objavila, da bo letos verjetno naredila 11.000 prikolic, kar pomeni za okrog petino več kakor v preteklem letu.

Za naslednje leto načrtuje ta firma povečanje proizvodnje na 13.500 prikolic, razen tega namerava povečati tudi proizvodnjo opreme. Zato predvideva v naslednjem letu investicije v vrednosti 5 milijonov nemških mark.

Firma ima do začetka nove prodajne sezone za približno 15.000 prikolic naročil v vrednosti 115 milijonov nemških mark.

Vzporedno s povečanjem proizvodnje urejujejo tudi camping prostore, ki jih imajo zdaj na treh mestih. Do konca 1973 nameravajo kupiti še 12 prostorov za camping.

Na ta način bi od celotnega prometa v 1973 letu 60 odstotkov predstavljale prikolice, 15 odstotkov oprema in 25 odstotkov camping prostori.

Firma ima svoje zastopništvo v Italiji, osnovala pa ju bo tudi v Belgiji in Švedski.

Produktivnost se je v tej firmi v primeri z letom 1968 povečala za polovico.

Razen tega namerava firma Tabbert vključiti v svoj proizvodni program proizvodnjo športnih čolnov.

po „Sueddeutsche Zeitung“

din, tj. 48,4%. Če to računamo s kilometri zvarov, ki jih moramo letno opraviti v naši tovarni, dobimo šele pravo vrednost novega postopka, ki nam prihrani milijone, tako potrebne za nabavo nove opreme in strojev, s katerimi lahko spet pocenimo proizvodnjo.

Minister Breyne in sekretar Hadžić sta hkrati prerezala trak ob otvoritvi tovarne prikolic IMV v Belgiji. Pomagali sta jima dve belgijski dekleti v naših narodnih nošah. (Foto: arhiv IMV)

IMV: prva jugoslovanska tovarna v Belgiji

Novomeška Industrija motornih vozil je v četrtek odprla svojo tretjo tovarno avtomobilskih prikolic IMV ADRIA CARAVAN BELGIUM N. V. v mestu Dienze. S tem postaja resnično največji proizvajalec avtomobilskih prikolic v Evropi. V prihodnjem letu bodo naredili v Dienzu 12.000 prikolic IMV v eni izmeni, pozneje pa v dveh izmenah po 25.000 na leto.

Slavnostni otvoritvi so prisostvovali belgijski minister Gustav Breyne, jugoslovanski zvezni sekretar za zunanjo trgovino Muhamed Hadžić, župan mesta Deinze, predsednik novomeške skupščine Avgust Avbar in jugoslovanski veleposlanik v Belgiji dr. Rihard Štajner.

Tako je IMV v kratkem odprla kar dve novi tovarni, eno pred 14 dnevi v Brežicah in zdaj to v Belgiji. Belgijska tovarna IMV je največji proizvajalec prikolic v tej državi in edina tovarna izven SFRJ, ki je v celoti last jugoslovanskega podjetja.

V tovarni v Belgiji bodo sestavljali predvsem prikolice vrste „junior“ iz delov, ki jih izdelujejo obrati in tovarne IMV v Novem mestu. Črnomlju, Semiču, Šentjerneju, na Suhorju in Mirni. Tako je za daljše obdobje zagotovljena povečana proizvodnja in prodaja te proiz-

vodnje za omenjene obrate, kar sicer zaradi čedalje večjih pre-

Pred našimi očmi se dogaja vsak dan. Mirno gledamo in čakamo, da pridemo na vrsto. Danes je bil poškodovan zaradi objestnosti in malomarnosti ON, včeraj smo že pozabili kdo je bil, jutri pa si na vrsti TI.

Na montažnem traku dostavnih vozil je bila že spet težka nesreča pri delu. Mladoletni delavec je neodgovorno pognal vozilo, pri tem pa povozil sodelavca, ki se je ob malici mirno pogovarjal s tovariši.

Zakaj je prišlo do nesreče, vemo. Velika malomarnost in neodgovorno početje: je mlad delavec, ki dobro ve, da ne sme poganjati vozila. Mladoletna strast in nepremišljenost pa sta bila močnejša – in težka nesreča je bila tu. Takih nesreč pa je

voznih stroškov in carinske zaščite ne bi bilo mogoče. Hkrati pa se utrjuje položaj Industrije motornih vozil na zunanjem tržišču, kar olajšuje prodajo prikolic, ki jih izdelujejo v Novem mestu in Brežicah.

V Dienzu bo v eni izmeni zaposlenih najprej 200 delavcev,

pozneje pa v dveh izmenah 400. Pri sestavljanju prikolic bodo zaposlili v glavnem belgijske domače delavce, naši strokovnjaki iz novomeške IMV pa bodo pripravljali delo ter uvajali spremembe in nove modele.

M.M.

Tega ne smemo več pustiti

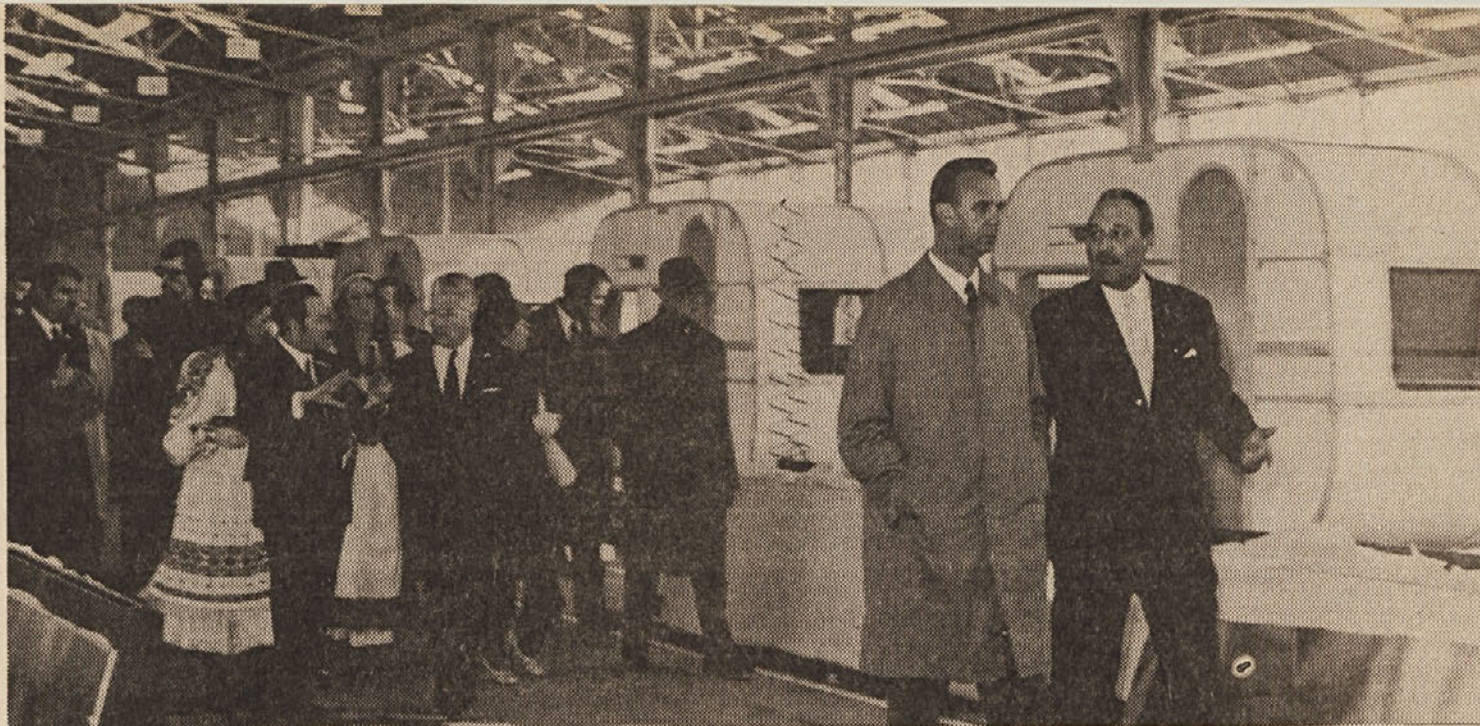
na žalost več. Ni še zdrav naš sodelavec, ki ga je mladoletnik, pred mesecem zbil po tleh in težko poškodoval. Seštevamo škode na vozilih, ki so jih povzročili naši mladoletni delavci, ko so iz objestnosti ali mladoletniške zagnanosti premikali vozilo na dvorišču ali v proizvodnji dvorani. Takšne prestopnike je pogosto obravnavala tudi disciplinska komisija pri centralnemu delavskemu svetu. V dveh primerih je bil izrečen tudi ukrep izključitve iz delovne organizacije, ker je šlo za hujšo kršitev delovne dolžnosti. Evidentiranih je tudi več primerov premostitev na takšna delovna mesta, kjer ni nevarnosti, da bi mladoletnik lahko nedovoljeno upravljaval vozilo.

Vozila smejo premikati samo za to usposobljeni delavci, se nesreče in škode ne zmanjšujejo. Opomini mlajšim delavcem ne zaležejo, kmalu pozabijo, koliko škode je bilo včeraj in koliko bolečin je utrpel naš sodelavec zaradi takšne objestnosti. Zato predlagamo vsem starejšim in vsem kvalificiranim delavcem, da veliko bolj skrbno za mlajše delavce, posebej za delavce na priučitvi.

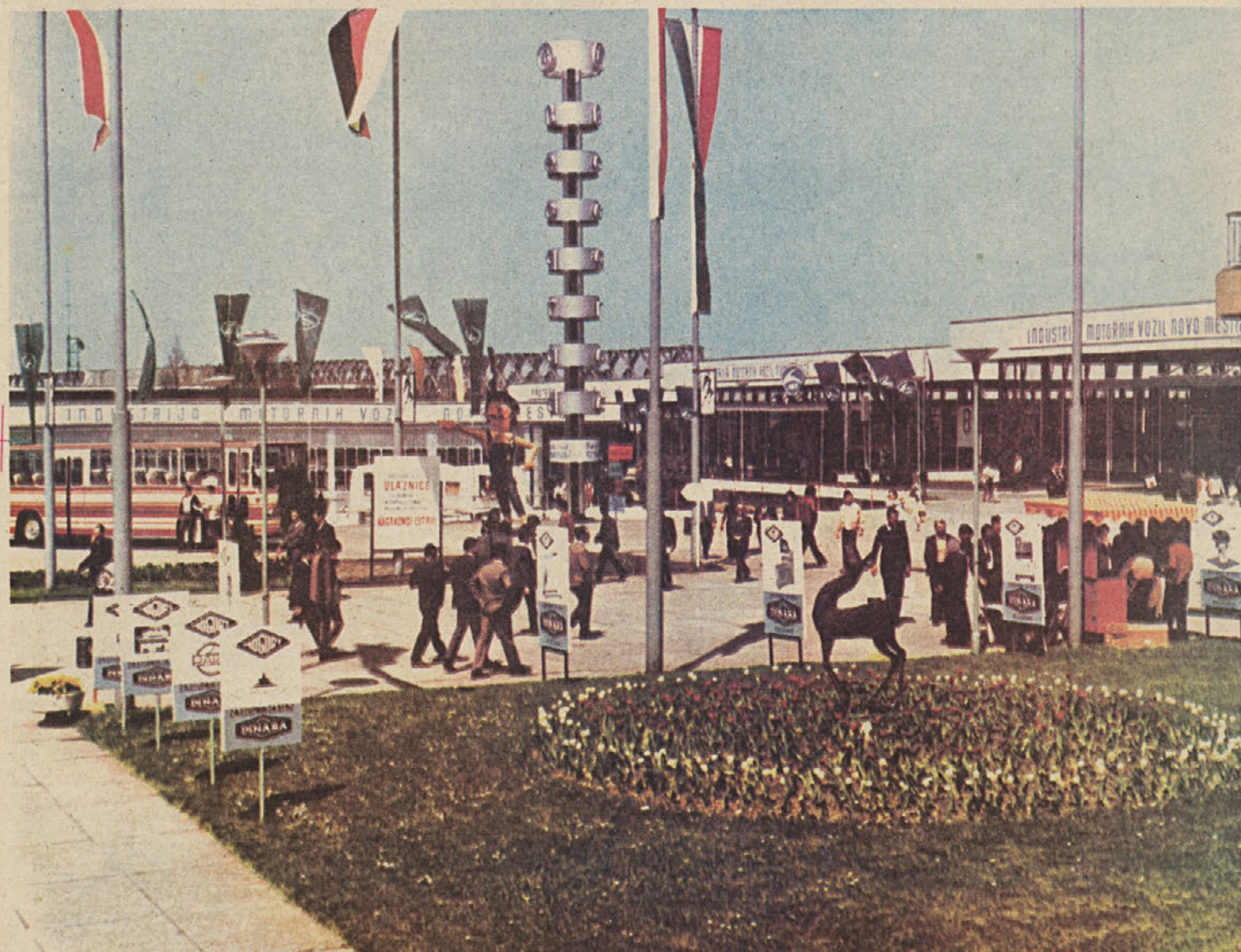
Preddelavcem pa še enkrat v vednost: v vozilu se ne sme drževati nihče, če v njem ne opravlja svoje delovne dolžnosti. Vozilo sme premikati samo za to usposobljena oseba.

Poslovni sekretariat

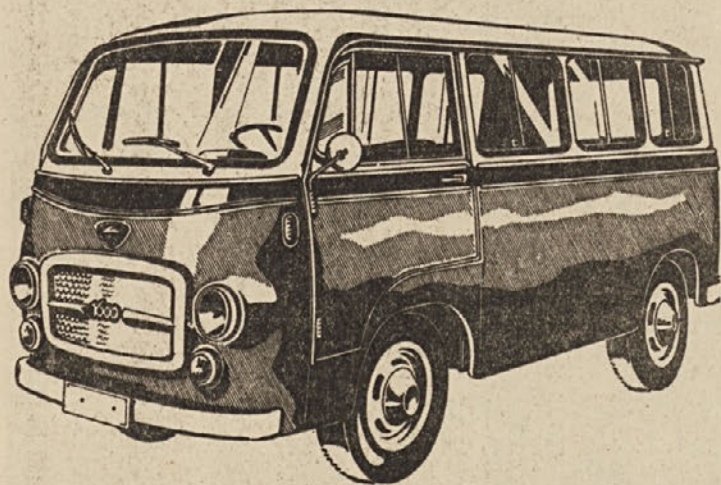
Sekretar SFRJ za zunanjo trgovino Muhamed Hadžić in generalni direktor IMV Jurij Levičnik med ogledom nove tovarne prikolic IMV ADRIA CARAVAN BELGIUM N. V. v belgijskem mestu Dienze po četrtkovi otvoritvi. Zadaž belgijski minister g. G. Breyne in direktor nove tovarne IMV v Dienuz g. Cl. Aers ter drugi gostje. (Foto: arhiv IMV)

Zveza inženirjev in tehnikov Jugoslavije je organizirala od 5. do 8. decembra letos prvi kongres prometa in zvez Jugoslavije, vzporedno s kongresom pa poteka mednarodna razstava. Razstava je v paviljonih Beograjskega sejma in mi smo se odločili za 256 m2

velik prostor, na katerem smo razstavili 8 različnih dostavnih vozil IMV in 2 Adria prikolici, vse prirejeno predvsem za informacijo in ponudbo poštne organizaciji Jugoslavije. Le-ta je namreč pomemben kupec naših dostavnih vozil.

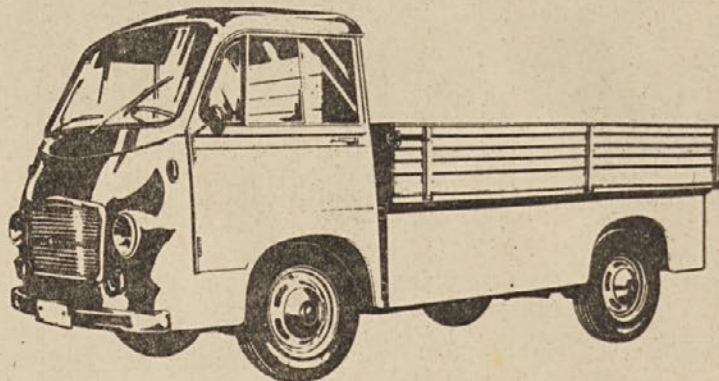

IMV 1600 Super B turist

motor

Valji	— 4, vrstni, nameščeni vzdolžno, blok in glava iz litega železa
Glavni ležaji	— 3
Hlajenje	— vodno, termostat, črpalka, ventilator
Vrtina	— 76,2 mm
Gib	— 89 mm
Gibna prostornina	— 1622 kubikov
Odmična gred	— 1, ob strani (veriga)
Kompresija	— 7,2:1 (gorivo 86—90 oktanov)
Uplinjač	— enojni, padotočni, zenith 34
Črpalka za gorivo	— mehanska
Oljni filter	— v glavnem toku
Največja moč	— 62 KM (SAE) oziroma 56 KM (DIN) pri 4700 vr/min
Specifična moč	— 38,2 KM/liter (SAE) oziroma 34,5 KM/liter (DIN)
Največji navor	— 12,0 kpm (SAE) pri 2000 vr/min

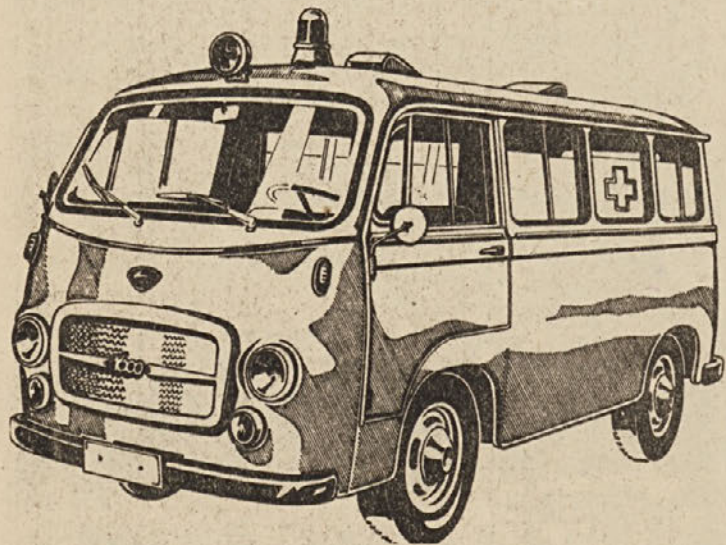

IMV diesel kamionet

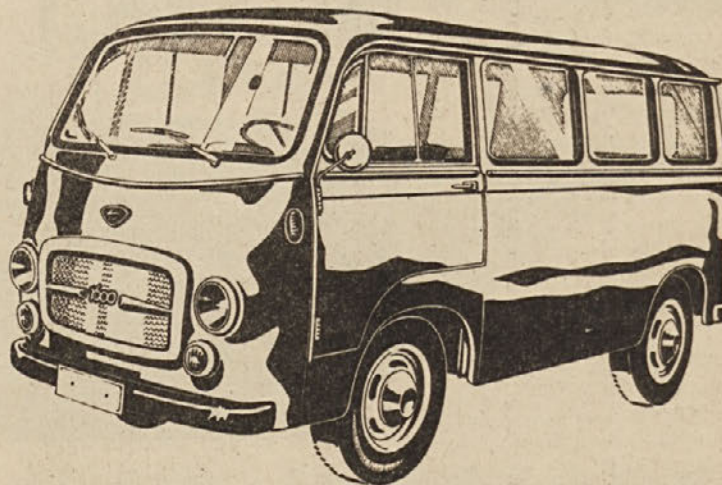
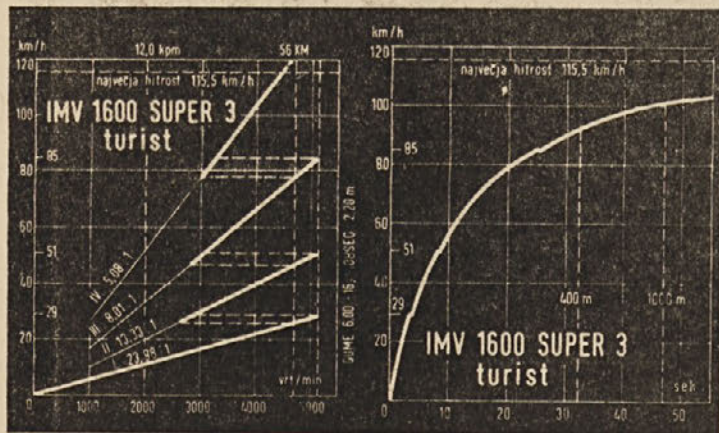
ČE JE PRAZEN, JE DIRKAČ

Natančna ura je dokazala, kar sem vedel že v križiščih. Staromodni a žilav motor, ki je doma na Otoku in ga tam tudi izdelajo, požene IMV 1600 B živahneje kot sem sprva pričakoval. Resda pri tem pretirano hrumi, ampak turist mimogrede prehití marsikak štiri- ali pedsedežnik. Dobri pospeški in velika končna hitrost sta delo 62 konjev, ki jih zmore 1600 kubični motor že pri 4700 vrtljajih v minuti. Vsako priganjanje čez te vrtljaje je odveč.

(Po reviji Avto)

IMV 1600 Super B sanitet

IMV 1600 Super B kombibus

Z novim šolskim letom je začela delati dvoletna večerna administrativna šola pri Ekonomskem centru v Novem mestu. Izobraževanje na tej šoli je namenjeno predvsem že zaposlenim administrativnim delavcem, ki imajo pomanjkljivo izobrazbo za delovna mesta, ki jih zasedajo. Dvoletna administrativna šola daje znanje in splošno priznano kvalifikacijo administratork.

Naše podjetje je med prvimi podprlo pobudo o organizaciji take šole v Novem mestu. V preteklosti smo namreč zaradi pomanjkanja administrativnega kadra zaposlovali v administraciji delavce, ki niso imeli zadostne izobrazbe. Zaposlili smo dekleta, ki iz raznih vzrokov niso končale redne ekonomske šole. Zaposlovali smo tudi administrativne delavke, ki so končale samo razne strojepisne tečaje ali gimnazijo. Kratki administrativni tečaji ne dajejo toliko znanja, kot ga zahtevajo delovna mesta. Tako usposobljeni kader ne more uspešno opravljati svojega dela, za kar so nas večkrat grajali.

Vodstvo ekonomske srednje šole je bilo pripravljeno ustreči potrebam gospodarskih organizacij, vendar s pogojem, da podjetja finančno pomagajo šoli pri nabavi potrebnih učnih pripomočkov in opreme za strojepisnico. Šola dela v zelo utesnjenih prostorih in nima dovolj zmogljivosti v strojepisnici. Šola tudi nima modernih učnih pripomočkov, ki jih zahteva sodobna administracija. S finančno pomočjo podjetij pa si je šola potrebno opremo delno že priskrbel.

Naše podjetje se je med prvimi odzvalo tej akciji in dalo ekonomski šoli pomoč v višini 260.000 din. Tako smo lahko v šolo vključili 30 zaposlenih delavk.

Ekonomska šola je ob pomoči gospodarskih organizacij dobila sredstva, da je odprla in opremila še en razred redne ekonomske šole. Tako je dobilo možnost rednega šolanja še 30 dijakov od 97 prijavljenih, ki so bili odklonjeni ter bi morali počakati za vpis v ekonomsko šolo do prihodnjega leta. Med temi dijaki so bili tudi otroci naših delavcev. Vseh 30 dijakov, ki so bili naknadno sprejeti v ekonomsko srednjo šolo, je naše podjetje sprejelo med svoje štipendiste. Tako imamo sedaj v šoli 60 bodočih administrativnih delavcev in ekonomskih tehnikov. Na ta način bomo v kratkem času usposobili in zaposlili dober administrativni

kader ter s tem pokrili vrzeli na delovnih mestih.

Našo izobraževalno akcijo za dvoletno administrativno šolo smo začeli tako, da smo po analizi zaposlenih objavili interni razpis. Na razpis se je prijavilo 30 zaposlenih delavk, ki že opravljajo delo v administraciji ali pa delajo v proizvodnji. Žal se ni prijavilo toliko delavk, kolikor bi se jih moralo zaradi pomanjkljive izobrazbe. Vsem delavkam, ki smo jih vključili v šolo, bo podjetje plačevalo šolnino ter jih po končani šoli ustrezno zaposlilo.

Slušateljice imajo težave z učenjem zaradi pomanjkanja časa. Med njimi imamo matere, ki imajo družine, otroke in obveznosti do njih. Te matere so lahko za primer tistim članom kolektiva, ki so bili pozvani k izobraževanju, a se niso mogli odločiti. Posebno pa naj ti primeri vzbudijo mlajše delavce, ki ob rednem osemurnem delu brezbrizno preživljajo prosti čas in tako izgubljajo možnost, da se še kaj naučijo.

Kaj so nam povedale naše delavke — slušateljice?

Milena SROVIN, stara 23 let.

V IMV — sem že peto leto, skupno imam 8 let delovne dobe. Zaposlena sem v izvoznem oddelku na delovnem mestu pomožnega referenta. Do sedaj sem opravila 2-letni steno-daktilografski tečaj. Delo, ki ga opravljam, zahteva znanje strojepisja.

Za dvoletno administrativno šolo sem se odločila zato, ker si želim pridobiti splošno kvalifikacijo. Znanje, ki sem si ga pridobila z dveletnim tečajem, v glavnem zadovoljuje zahtevam delovnega mesta, ki ga opravljam. Vendar to znanje in priznanje temelji še vedno samo na tečaju. V zadnjem času opažam, da se usposablja vedno več administrativnih kadrov s poklicem. Take možnosti izobraževanja pa v času, ko sem jaz obiskovala šolo, še ni bilo. Zato sem se sedaj, ko se mi je ponu-

dila priložnost, spet vpisala v šolo, da nadoknadim, kar nisem utegnila v preteklosti. Za študij nimam veliko časa. Če se želim učiti, si moram čas vzeti. S tem prikrajšam družino in otroka. O zabavi in prostem času, ki je za človeka tudi potreben, mi niti ni mogoče misliti. Vendar bom vse te težave premostila in se potrudila, da šolo uspešno končam.

Metka KOMLJANEC — stara 19 let.

Sem še mlada delavka in imam komaj 3 leta delovne dobe. V IMV sem bila sprejeta v proizvodnjo prikolic. Pozneje so mi nudili delovno mesto za pomoč pri obračunu zaslužkov. Sedaj sem na delovnem mestu poenterke.

Pri delu opažam, da mi primanjkuje znanja. Zato sem se hitro odločila za šolo. Ko sem končala osemletko, nisem imela možnosti nadaljnega šolanja. Moji starši imajo samo majhno kmetijo, dohodki iz kmetije pa komaj zadoščajo za vsakodnevne izdatke staršev. Zato sem se morala zaposliti.

Sedaj mi je IMV omogočila, da uresničim svojo željo. Kolektivu sem zelo hvaležna za to. Potrudila se bom, da bom šolo uspešno končala. Pri učenju doslej še nimam težav. Pouk redno obiskujem, časa za učenje pa mi primanjkuje. Na delo se vozim s tovarniškim avtobusom. Zjutraj vstanem ob polpetih, domov pa pridem ob enajstih zvečer. Kosilo je največkrat bolj skromno, večerjam pa že doma. Topli obrok v tovarni mi je zelo dobrodošel. Enake težave imajo tudi ostale, ki se vozijo na delo.

Vse težave bomo z voljo premagale, samo da si pridobimo poklic.

Vida JUNKAR, stara 21 let. Podjetju bom vedno hvaležna za to, da sem danes spet v šolski klopi. To je eden od dokazov, da podjetje pomaga nekvalificiranim delavcem, da si pridobijo potrebno znanje in kvalifikaci-

jo. Za moje izobraževanje in izobraževanje mojih sodelavk je podjetje vložilo veliko denarja in naša dolžnost je, da se podjetju za to oddolžimo z vestnim delom in učenjem.

V IMV sem šele 22 mesecev. Sprejeta sem bila na montažo dostavnih vozil. Delo ni težko in je zanimivo. Montažnega dela sem se kmalu priučila in mi ne dela težav. Vendar to ni bil moj življenjski cilj. Želela sem si še znanja, vendar sem morala po končani šoli ostati doma pri starših. Sem najmlajši otrok 11-članske družine. Vsi drugi so že odšli, ostala sva le z bratom, ki je moral k vojakom.

Čeprav še vedno delam na montaži, se potrudim, da mi prsti pravilno udarjajo po tipkah pisalnega stroja. V prostem času se učim in potrudila se bom, da bom šolo uspešno končala in kolektivu vrnila zaupanje.

Na zabavo med šolanjem ne mislim in mi tudi ni žal za njo. Ko bom šolo končala, bo še dovolj časa za vse in tudi za zabavo.

Marija BRATKOVIČ, stara 24 let.

V IMV sem že tri leta. Zaposlena sem na delovnem mestu poenterke v proizvodnji prikolic. Sprejeta sem bila v oddelek za izdelavo oken. Pozneje so me premestili za poenterko. Na to delovno mesto sem prišla zato, ker ni bilo druge delavke z

(nadaljevanje na 12. strani)

„Oboroženi“ s poročili in številkami sledijo člani centralnega delavskega sveta predsednikovim navodbam: treba se bo odločiti, sklepe zagovarjati pred proizvajalci in samim seboj, zato smo zbrani in zares z vso skrbjo pri stvari!

O vlogi in nalogah naših servisnih referentov smo v KURIRJU že nekajkrat pisali, zato nimamo namena teh nalog ponovno analizirati, ampak pogledati učinkovitost v njihovem delu. Na zadnjem sestanku s servisnimi referenti smo 20. novembra ugotovili, da njihovo delo še vedno ni tako kvalitetno, kot od njih zahteva delovno mesto. Zlasti je opaziti njihovo neučinkovitost pri reševanju težjih nalog, kjer

Pri tem seveda ne gre gojiti samo naših servisnih referentov, ampak tudi servise, ki so velikokrat tehnično prešibko opremljeni ali pa pokažejo premalo zanimanja za rešitev nekaterih problemov.

Želimo, da so naši referenti veliko bolj ekspeditivni in da so pri svojem delu bolj prodorni in plodni. Izobrazba naših referentov je povsem zadovoljiva in bi moralo zaradi tega delo teči bolj

pa kaže velikokrat druge probleme.

Ugotavljamo, da bi morali v bodoče pred vpeljevanjem novega izdelka v proizvodni program vključiti v praktično delo vse servisne referente in seveda tudi člane Centralne servisne službe. Umik praktičnega dela bomo morali sestaviti po doslej pridobljene praktičnem znanju udeležencev.

Vsekakor bi morali v usposobitev kadrov vključiti

Neučinkovitost servisnih referentov

referenti potrebujejo mimo teoretičnega tudi praktično znanje v avtomobilski stroki. Zaradi tega iščejo servisi pomoč neposredno od servisne službe v Novem mestu.

Tak način reševanja konkretnih primerov ni prikladen, ker ni mogoče, da bi vedno dali natančno diagnozo po telefonu. V takih primerih bi morali referenti nastopiti veliko bolj avtoritativno in pokazati svojo sposobnost, ter pomagati servisu iz zagate, ne pa celotno dogajanje opazovati s strani in se mu velikokrat tudi popolnoma izogniti.

prožno. Žal pa še ugotavljamo, da imamo tudi takšne referente, ki nimajo dovolj prakse v avtomobilski stroki in celo našega proizvodnega programa ne obvladajo!

Tak referent se enostavno boji, da ne bo kos nalogi, zato se ne more temeljito posvečati posameznim problemom. Res je, da so vsi naši referenti obiskovali intenzivne tečaje, ki smo jih organizirali celo z našimi inozemskimi partnerji in v šolskem centru IMV v Novem mestu, vendar dajejo tečaji splošno znanje, praksa

veliko več praktičnega dela ot doslej. To velja posebno za najmlajše servisne referente. Le na trdnih osnovah pridobljenega znanja po teoretični in praktični poti bomo lahko nastopili bolj organizirano in bolj učinkovito.

Smatramo, da bo še vedno ostalo v veljavi pravilo: „Vaja dela mojstra“.

Ignacij Mervar
Servisni referent
SERVISNA SLUŽBA

(nadaljevanje z 11. strani)

ustrezno šolo. Z delom sem bila seznanjena in delno obvladam pisanje s strojem. za študij na dvoletni administrativni šoli sem se odločila, ker opažam, da imam premajhno znanje za delovno mesto, ki ga opravljam. V bodoče predvidevam, da bo potrebno za delovno mesto v administraciji še veliko več znanja in spretnosti. Opažam tudi, da v podjetje prihajajo ljudje, ki imajo boljše znanje in ti bodo imeli prednost pri zaposlitvi. S šolo tudi nimam kaj izgubiti, saj mi znanja ne more nihče vzeti!

Učenje v šoli je zanimivo in mi zaenkrat ne dela težav. Učim se lahko samo ob večernih urah, ko družina počiva. Sem mati dveh otrok, ki sta stara tri in pet let. Močna opora pri učenju mi je moževo razumevanje in pomoč tašče v gospodinjstvu.

Potrudila se bom, da bom šolo uspešno končala. Zahvaljujem se podjetju, da mi je omogočilo učenje na šoli in s tem dalo možnost da nadoknadim to, kar sem v mladosti izgubila.

Seznani smo vas z eno od naših izobraževalnih akcij. Še več podobnih akcij pripravljamo. To so velike investicije, ki jih podjetje vplaga v dobrobit zaposlenih in podjetja. Pri tem pa bo potrebno prelomiti z miselnostjo posameznikov, ki smatrajo, da je z zaposlitvijo konec izobraževanja. Potrebno bo spoznanje tistih delavcev, ki imajo pomanjkljivo znanje za posamezna delovna mesta, da bo potrebno še v šolo. Za uspeh pri učenju ni dovolj, da je na voljo le denar, temveč je potrebno še spoznanje človeka, da brez znanja ni napredka.

Služba za izobraževanje delavcev

KOT KRUH IN SOL

„Naši družbi je danes potrebna kot sol in kruh moralno-politična trdnost komunistov. Prav zaradi nevarnosti, da bi protislovni značaj blagovno-tržnih odnosov kvaril značaj predvsem vodilnih ljudi, moramo toliko bolj gledati na to, da bo Zveza komunistov neobremenjena s tako imenovano „potrošniško miselnostjo“, s špekulanti, z ljudmi, ki se pehajo samo za zaslužkom in mislijo le na svojo korist. Komunist je lahko le tisti, ki s svojim vzorom, spoznanjem družbenih procesov vodi množice in se hoče boriti za interese delovnega človeka.“

France Popit, 26. nov. na Suhorju

Naše delavke v strojepisnici: več znanja – boljše delo

Da bomo likvidni

Obratni delavski svet proizvodnje avtomobilov je 23. 11. na razširjeni seji skupno s člani CDS, člani ZK v proizvodnji avtomobilov in vsemi vodji oddelkov obravnaval problematiko proizvodnje avtomobilov.

V skladu s postavljenimi nalogami v smislu ukrepov in zakonov za stabilizacijo gospodarstva, odpravo nelikvidnosti in za zagotovitev potrebne materialne osnove za normalno delo v naslednjem letu, je potrebno v prvi vrsti uresničiti planske naloge.

V programu dostavnih vozil je bilo planirano 14 vozil dnevno, kar znese v letnem planu 3570 vozil. K temu moramo prišteti še vozila iz nedokončane proizvodnje leta 1971, to je 246 vozil: skupaj torej 3.816 vozil v letu 1972. Do seje delavskega sveta je bilo predanih 3.094 dostavnih vozil.

Za doseg plana je torej potrebno predati še 722 vozil, kar bi z delom v normalnih delovnikih predstavljalo 30 vozil dnevno. To število pa je kljub pomoči prodajno servisne službe težko doseči samo z normalnim delovnikom, zato je nujno potrebno organizirati delo na montaži v podaljšanem delovniku in ob prostih dnevih. Montaža mora zmontirati še 566 vozil, ostala vozila pa so že v nedokončani proizvodnji.

Do konca leta moramo tudi dokončati planirano količino osebnih vozil. Karoserica osebnih vozil mora izdelati 461 karoserij, lakirnica polakirati 464

karoserij, montaža pa zmontirati 512 vozil.

Če upoštevamo, da mora karoserica osebnih vozil dogotoviti vse te karoserije do sredine decembra, tako da bo linija lahko prosta za predelavo na nov proizvodnji program, je razvidno, da tega v normalnem delovnem času nikakor ne bomo zmogli opraviti.

Naloge moramo uresničiti! Smo v položaju, ko je potrebno vložiti vse napore, da se nedokončana proizvodnja dokonča ter da se zaloge materiala skrajšajo na najmanjšo mogočo mero.

Paket novih ukrepov za zagotovitev likvidnosti v gospodarstvu, začne veljati 1. januarja 1973 in bo prizadel skoraj vsako delovno organizacijo. Težave bodo še večje v tistih delovnih organizacijah, ki ne bodo pripravljene.

Delavski svet je ugotovil, da se je možno uspešno vključiti v naš intenzivni delovni program edino tako, da se v vseh oddelkih proizvodnje avtomobilov uvede podaljšan delovni čas, zato je delavski svet sprejel naslednji sklep:

Podaljšan delovni čas, se uvede v karoserici, lakirnici, montaži osebnih vozil, montaži dostavnih vozil, mehanski delavnici.

Razen teh oddelkov za linijsko proizvodnjo, se uvede podaljšani delovni čas tudi v oddelkih, ki so vezani za zgoraj navedene oddelke; to so predvsem vzdrževanje, operativna pripra-

va, kontrola, skladišče in po potrebi drugi oddelki.

V teh oddelkih se uvede 12 urni delovni čas in dvoizmensko osemurno delo ob prostih sobotah ter po potrebi tudi delo ob drugih prostih dnevih.

Delavski svet je nadalje razpravljal o delovni disciplini, predvsem o predčasnem zapuščenju delovnega mesta ob odhodu na malico ter ob zaključku dela ter o drugih oblikah in ukrepih za boljše izkoriščanje delovnega časa. Delati je treba bolje in več narediti!

Člani delavskega sveta so se zavzeli za resno in učinkovito

Za 12,5% večji proračun

Kot so sporočili iz sekretariata ZIS za informacije, je prednevni zvezni izvršni svet obravnaval predlagano projekcijo proračuna federacije za leto 1973 ter še vrsto drugih tekočih aktualnih vprašanj z gospodarskega področja. Ocenili so, da so predlagane osnove zveznega proračuna za prihodnje leto v skladu s postavkami iz osnutka resolucije o ekonomski politiki v letu 1973, po katerih morata splošna in skupna potrošnja naraščati počasneje od družbenega proizvoda.

Proračunska potrošnja federacije je za prihodnje leto predvidena v obsegu 29.3000 milijonov dinarjev, to je nominalno za 12,5% več kot letos. V razpravi so tudi ugotovili, da je zadolževanje v tujini že preseгло okvire, ki jih določa resolucija o temeljih družbenoekonomskega razvoja v letu 1972, zato je ZIS sprejel odlok o začasnem povečanju depozitov, in sicer do 75% zneska finančnih kreditov. Ta odlok bo veljal do konca letošnjega leta, prispeval pa naj bi k zaustavitvi prevelikega povpraševanja po tujih finančnih kreditih.

uresničevanje nalog, ker bomo lahko le tako ustvarili pogoje za nemoteno poslovanje v prihodnjem letu.

Po zapisniku DS

Takoj!

Halo, tam centrala?

Prosim, kaj želite?

Pokličite mi Beograd štev. 733 . . . , po možnosti takoj, ker je nujno.

Kaj ni morda zaseben pogovor, saj Vi nimate službenih pogovorov z Beogradom?

Ne bodite nesramni! Ne vtikajte nosu tam, kjer ni treba. Kako ste sploh lahko v centrali – pa tako nekulturni!

Zveza je bila kmalu vzpostavljena in službeni pogovor je tekkel takole:

ON: Maca si ti, kako si, nič te ne slišim, zakaj me ne pokličeš?

ONA: Pa kaj bi rad, zakaj,

naj te kličem? Imam bolj pomembnejša dela, kot da ti telefoniram.

ON: Ne tako – pa vendar si mi . . . . .

ONA: Nehaj, na živce mi greš . . . . .

On jo je še nekaj časa prepričeval in ji dopovedoval, dokler ni naredilo „škloc“. „Službeni pogovor“ je bil tako končan. Tokrat bo ostal naročnik anonimen.

Razmišljamo pa o tem, da bi v našem listu take pogovore objavljali, posebno tiste, ki so najbolj zanimivi in ki jih naročajo tisti, ki si ne dajo dopovedovati, da je telefon v podjetju namenjen samo za službene pogovore.

družine, podjetja in vse družbe

V zadnjih štirih številkah našega časopisa smo v zelo skrčeni obliki povedali nekaj splošno znanih ugotovitev o alkoholizmu in alkoholni bolezni, o njeni razširjenosti v svetu in pri nas, največ pa o posledicah, ki jih povzročajo v gmotnem, zdravstvenem in socialnem pogledu. Ves čas smo govorili, da je alkoholizem bolezen in da je alkoholik bolnik. Močno upam, da vas je po branju teh sestavkov precej več, ki to verjamate in da se strinjate s tem, da je alkoholike z ustrežno pomočjo mogoče pripraviti do tega, da ponovno postanejo urejeni in produktivni ljudje.

Ker se počasi bližamo koncu naših sestavkov, si danes še pogledjmo, kaj se dogaja v družini, kjer je mož oziroma oče alkoholik. Alkoholik je lahko seveda tudi mati ali sta celo oba; v tem primeru so posledice drugačne in neprimerno hujše. Zaradi stiske s prostorom si pogledjmo le, kaj se dogaja v družini, kjer pije oče, ker te tudi najpogosteje srečujemo.

Alkoholik običajno pije že pred poroko, vendar takrat svojo razvado bolj ali manj uspešno prikriva. Zakaj? Žena je razočarana, ko spozna, da njene sanje o dobrem, tovariškem možu gredo v nič. Osramočena je pred prijatelji, znanci in sorodniki. Zato moža opravičuje, zagovarja, išče razloge kje drugje, samo pri njem ne. Kot smo pa že rekli, se z nadaljnjim pitjem težave stopnjujejo. Mož se vedno bolj oddaljuje od svoje naravne vloge hranilca družine, ker vedno več zapravlja in manj zasluži.

Svoje obveznosti, ki jih ima kot mož in oče, vse bolj opušča ali jih prenaša na ženo. Tako postane žena počasi otrokom oče in mati, saj mora skrbeti za vse. Sama hodi na roditeljske sestanke, sama skrbi, da pišejo naloge, sama skrbi, da je pred

zimo nabavljen premog, sama skrbi, da dokupi stvari v stanovanju in sama mora poskrbeti za popravilo hiše. Vsi člani družine se privajajo na tako nenormalno stanje, kjer mora biti mati po sili razmer vodilna, oče pa nepotreben privešek. Otroci se navadijo, da se v vsem obračajo na mater, ki dela in odloča. Očeta se le bojijo in ga sovražijo.

Sin, ki raste v takih razmerah, se ne more zgedovati po očetu, ne more pri njem dobiti pozitivnih vzorov. Kot otrok in

kot odraščajoči mora sprejemati zamenjani vlogi očeta in ma-

tere, ki nujno privedejo do nastajanja nevrotičnosti in do težkih preprirov, napetosti, tudi preteprov. Tako ozračje ogroža zdrav razvoj otroka. Otrok namreč zavrne med staršema vsak nesporezum, pa četudi je bil brez glasnih besed. Rekli smo, da otrok nenehno krmari in se tudi stalno prilagaja. Zdaj očetu oprošča, potem mu v mislih govori, zdaj ga neizmerno sovraži, potem ga ima spet rad. Vse to povzročajo v otroku hude napetosti, ki se kažejo v značilnih zunanjih simptomih, kot so nemirno spanje, grizenje nohtov, zaprtost vase, strašljivost, neješčnost, motenje govora, močenje postelje, slab uspeh v šoli, beganje od doma in še kaj.

Tako doživljajo očeta alkoholika otroci, ki mnogokrat doživljajo tudi hudo ponižanje in sramoto od svojih vrstnikov na domačem dvorišču ali v šoli. Za ženo smo na začetku rekli, da

je že največkrat kmalu po poroki pokopala svoje sanje o razumevajočem in tovariškem možu. Če ima za moža alkoholika, potem jo spremljajo skozi življenje le smrad po pijači in večna skrb, kje in kako nadomestiti denar, ki ga zapravlja mož. Z njim se ne more pogovoriti ne kot žena, celo kot mati ne more z njim govoriti o radosti in težavah, ki jih prinašajo njeni otroci.

Toda če se mož — oče odloči za zdravljenje, potem zlasti otroci silno hitro pozabijo gorje, ker hitro zaupajo. Pri ženi traja ta proces mnogo dalj časa, saj ne da mora tudi ona zaupati v moža, mu v asistenci stati ob strani, ampak mu mora počasi dati nazaj vse tisto, kar ji je s svojim neodgovornim početjem naložil. To je proces zdravljenja cele družine, ki je ob vztrajnosti, potrpežljivosti in zaupanja prinesel že v toliko družin zdravljenih alkoholikov težko pričakovani žarek sreče.

Objestnost: vzrok poškodb

Poškodbe pri delu postajajo v zadnjem času vse bolj posledica neodgovornega dela posameznikov. Niso redki primeri, ko v službo varstva pri delu prihajajo delavci in zahtevajo prijavo nesreče pri delu, ker so se poškodovali v zvezi z delom. V bistvu pa je vzrok posledice drugje.

„S sodelavcem sva se prerivala, tako malo za hec, pa me je

odrinil in pri tem sem se poškodoval, saj vem, da ni mislil tako hudo. Mislim, da se je nesreča pripetila na delu in zaradi tega zahtevam prijavo nesreče pri delu, da bom dobil stoddostno plačo.“

Tako obrazložitev nam je delavec podal za zahtevo prijave nesreče pri delu. Ugotovili smo, da gre za poštenega delavca, ki

ne pozna določil, kaj se šteje kot nesreča pri delu in hoče po tem na „pošten“ način izsiliti prijavo nesreče pri delu.

Na žalost pa imamo veliko primerov, ko gre dejansko za nesrečo pri delu, storjena pa je iz objestnosti, grobe malomarnosti ali igranja med delom in fizičnega obračunavanja med delavci. Take prijave moramo evidentirati, povzročitelje pa poklicati na disciplinsko odgovornost.

Značilna je poškodba, ki bi se lahko tragično končala: 17. avgusta so se malo pred koncem dela, ko so že končali delati, delavci zbrali v skupino in se pogovarjali. Med pogovorom je delavec M.S. iz neznanega vzroka začel metati žebličke v vrteči brusilni strojček. Vrteča se brusilna plošča je odbijala žebličke, da so leteli po okolici. Eden od žebličkov je priletel delavcu K.I. v levo oko in mu ga poškodoval. Rezultat poškodbe: mesec dni bolniškega staleža, za kar je moralo podjetje izplačati 789,85 din. — osemstila osebnega dohodka, vendar je škoda, ki je nastala, neprimerno večja. Pripomniti moramo tudi, da bi lahko bila poškodba tragična, saj bi delavec lahko oslepel.

SLUŽBA
VARSTVA PRI DELU

Naš zaščitni znak so lahko gledali tudi ljubitelji namiznega tenisa, ki so v ljubljanski dvorani Tivoli videli dvoboj namiznoteniskih reprezentanc Kitajske, svetovnega prvaka, in Jugoslavije.

Kot vsa napredna podjetja tudi naše že od vsega začetka skrbi, da je čimveč del po učinku in da so delovne norme pravilne. Delovne norme morajo biti stvarne in narejene po istem merilu.

Kdaj lahko govorimo o normi časa oziroma o normalnem času? Definicija se glasi: delovna norma je poprečen čas, ki ga porabi za izvršitev neke delovne operacije tisti delavec, ki je za delo normalno sposoben (poprečen), ki zna delo opravljati, ki je v delo uveden (ima potrebno prakso) in dela v normalnih (običajnih) delovnih pogojih v normalnem delovnem ritmu.

Analizirajmo posamezne zahteve, ki so potrebne za sestavo delovne norme v našem kolektivu in veljajo brez izjeme za vse proizvodne obrate, bodisi v Novem mestu, Brežicah, Črnomlju, Mirni, Semiču, Suhorju ali Sentjernej.

Poprečen delavec je tisti, ki ima za delo, ki ga opravlja, poprečne sposobnosti. Če bi snemali norme pri nadpoprečnih ali podpoprečnih delavcih, bi norme ne bile stvarne. Najlažje dobimo „čas poprečnega delavca“ v primerih, ko enaka dela opravlja več oseb. Poprečne čase, ki jih ugotovimo pri posameznikih, seštejemo in delimo s številom oseb, ki smo jih normirali.

ZNANJE NI ISTO KOT PRAKSA

Razumljivo je, da bo normalno lahko delal le delavec, ki je za določeno delo priučen. Zato snemamo podatke le po delavcu, ki je za delo povsem usposobljen. Znanje ni isto kot praksa. Nekdo lahko zna opravljati delo, toda nima izkušenj – lahko rečemo, da nima dovolj vaje. Večina kolesarjev na primer zna zakrpati zračnico, ker pa jo krpa le redko, porabi za to delo 15 do 30 min. Če pa bi krpal zračnice 8 ur na dan, bi po nekaj tednih znižal čas na 5 minut. Ta čas bi tudi kasneje ostal več ali manj stalen, kajti z daljšo vajo človek doseže vrh, ki ga tudi pri nadaljnjem delu le težko in neznatno prekorači.

Zato normiramo le delavce, ki imajo za delo, ki ga normiramo, potrebno prakso ali izkušnje. Če bi norme postavljali po delavcih, ki še niso dosegli tega vrha, bi malo ugotovili, da se prekoračitve delovnih norm vsak mesec večje in nenormalne (ker bi delavci vedno bolj obvladali svoje delo). Zaradi tega bi morali delovne norme popravljati, kar pa bi na moralno delavcev močno vplivalo.

Pri normiranju normalni delovni pogoji ne pomenijo isto kot dobri, ampak imamo pri tem v mislih pogoje, ki so značilni za delovni proces oziroma delovno mesto.

Normalni ritem dela pri našem delu upošteva tempo, kot ga ima pešec, ki prehodi 70 metrov v minuti ali 4200 metrov na uro. Taka hoja, tudi če traja več ur, ni tako utrudljiva, da bi trpelo človekovo zdravje. Pri normalni (zadostni) hrani in normalnem dnevnem počitku lahko človek v tem delovnem ritmu opravlja vsak dan ves delovni čas, ne da bi zaradi tega z leti upadala njegova storilnost.

Če sestavimo stvarno normo glede na normalni ritem dela, ne snemamo vse operacije (sestavljene iz več elementov), ampak merimo čas za vsak delovni element posebej. Če snemamo celo operacijo nepretrgoma, zajamemo s tem tudi razne

nepravilne kratke zastoje ali oddihe, ki so pri vsakem delavcu različni. Prav slednje pa onemogoča stvarno (realno) postavljanje norm.

Ko smo sešteli vse učinkovite čase snemanih elementov, zbranih ob navedenih pogojih, ki sestavljajo operacijo, dodamo skupnemu času potrebni odstotek za kratke zastoje ali oddih. Na ta način smo dobili čas za delovno operacijo z vidika normalnega ritma. Ta čas imenujemo tudi operacijski čas.

Ker so nam zahteve pogojev za sestavo delovne norme že znane, si oglejmo, kaj pomeni norma v tehnološkem postopku.

Delovna norma velja za tehnološko operacijo, ki je del tehnološkega procesa na enem delovnem mestu na obdelavi dejaja.

KAKŠNE METODE?

Uporabljamo sledeče metode normiranja:

- matematično,
  - snemalno,
  - s pomočjo tablic in diagramov.
- Delimo jih v posamične (individualne) – uporabljamo jih predvsem tam, kjer delo opravlja en sam delavec in so postavljene za vsako posamezno delovno operacijo. Pri teh normah beležimo učinek vsakemu de-

lavcu posebej in delavec točno ve, kolikšen bo njegov zaslužek. Ta način uporabljamo pretežno na obdelovalnih strojih lesa ali kovin, kjer streže stroju le en sam delavec, pri ročni obdelavi, varjenju na varilnih mizah in še pri raznih ročnih delih, pač tam, kjer lahko sam brez pomoči sodelavca opravi delo – in skupinske norme, ki jih uporabljamo povsod tam, kjer narava dela zahteva, da delo opravi dve ali več oseb na enem delovnem mestu. Na primer: prirez na strojnih škarjah, oblačenje stanovanjskih prikolic, lakiranje karoserije avtomobila, montaža šasije in podobno.

PRIPRAVNI IN KOSOVNI ČAS

Vse delovne norme so sestavljene iz dveh delov. Prvi del imenujemo pripravi čas ter ga na plačilne liste vstavljamo v določeno kolono, osnova pa so zbrani podatki opazovanj in snemanj časa ter se določa le na tista delovna mesta, kjer priprava stroja ali orodja traja dalj časa, da lahko pričnemo z delom operacije po tehnološkem postopku. Uporabi se za vsako tehnološko operacijo le enkrat, ne oziraje se na količino v seriji. Ob zaključku dela (serije) na tem delovnem mestu pa stroj in orodje zopet pospravimo.

Drugi del imenujemo kosovni čas, ki ga vstavljamo v določeno kolono plačilnega lista. Kosovni čas je sestavljen iz operacijskega in izgubljenega časa.

Operacijski čas je tisti čas, ko s proizvodnim sredstvom spreminjamo obliko ali kakovost materiala z vsemi fazami, ki spremljajo spreminjanje. Na primer: med konice stružnice vpremo os, jo postružimo in snamemo.

Operacijski čas določamo povsod, kjer je možno, na primer pri strojni obdelavi lesa ali kovin z matematičnim izračunom, na ostalih delovnih mestih pa s snemanjem ob pogojih, navedenih v začetku. Kjer so že izdelane tablice ali diagrami, uporabljamo te podatke.

Norme, ki smo jih dobili za posamezne delovne operacije bodisi po eni ali drugi poti, še niso uporabne, kajti pri izračunavanju ali snemanju smo upoštevali le učinkovito delo, oziroma delo pri sami operaciji. Poleg teh operacijskih časov pa porabi delavec pri delu tudi druge upravičene čase. Navadno jih imenujemo „izgubljeni čas“, katerega delimo na „odvisni izgubljeni čas“ in „neodvisni izgubljeni čas“. Odvisni izgubljeni čas zajema vse enote izgubljenega časa, ki se ne po-

javljajo ob vsaki operaciji, temveč periodično v daljših intervalih. – Primer: zamenjava obrabljene orodja, merjenje in kontrola proizvodov med delovnim procesom, pripravljane materiala za proizvodnjo, oddih zaradi utrujajočega dela in podobno.

Neodvisni izgubljeni čas zajema vse enote izgubljenega časa, ki niso odvisne od delovne operacije. – Primer: kratki službeni razgovori, priprava k delu, zaključek dela v izmeni, osebne potrebe, kratkotrajne prekinitve zaradi višje sile (do 15 minut v izmeni), manjša popravila in pregledi delovnega mesta.

Ti izgubljeni časi so za vsako delovno mesto drugačni, odvisno od značaja dela. Zato te čase prav tako natančno normiramo kot operacijske čase.

NORME ZA KVALITETO

Vse naše delovne norme so prirejene s poudarkom na kvalitetno izdelavo izdelkov. Kdor izpolnjuje v začetku navedene pogoje, lahko svoje delo opravlja vestno in kvalitetno, pa tudi svojo marljivost bo imel poplačano s presežkom.

Če delovne norme spremenimo v dinarsko vrednost, dobimo cenike del, ki jih uporabljamo v pretežni večini delovnih mest, posebno v proizvodnji stanovanjskih prikolic, v proizvodnji avtomobilov in v ostalih obratih v sklopu IMV.

Skrbimo, da so delovne norme čimbolj stvarne! Manj ko je popravkov, bolj so delavci zadovoljni. Razumljivo pa je, da moramo norme za posamezna delovna mesta popravljati v primeru, da smo delovno mesto preuredili, če smo uvedli racionalnejši način dela in podobno.

nadaljevanje prihodnjic
ANTON PODKRIŽNIK

IMV – KURIR izdaja delovna skupnost Industrije motornih vozil Novo mesto – Izhaja vsak mesec v 4200 izvodih – Uredništvo in uprava: Novo mesto, Zagrebška cesta 18/20 – Ureja uredniški odbor – Odgovorni urednik Jože Splichal – Tiska: Tiskarna Ljudska pravica v Ljubljani

Industrija motornih vozil na pariški razstavi prikolic (Foto: arhiv IMV)

V francoskem levjem žrelu

Med 28. septembrom in 8. oktobrom smo se udeležili mednarodne razstave prikolic (karavanov) v Parizu — Le Bourget. Na tej razstavi se vsako leto srečajo predvsem vsi francoski proizvajalci prikolic, mobilheimov in pribora za prikolice, pa tudi vsi drugi pomembnejši evropski proizvajalci.

Na tej razstavi želijo francoski proizvajalci navadno pokazati vso svojo pomembnost in dobro uvrstitev na francoskem trgu, saj je znano, da je francoski trg eden izmed največjih za prodajo karavanov v Evropi. Francoski proizvajalci so se usmerili v prodajo na domačem trgu in ne izvažajo dosti prikolic v druge evropske države.

Nekaj let je francoskim proizvajalcem uspevalo, da so prevladovali na domačem trgu. V zadnjih dveh letih pa tuji proizvajalci vse bolj prodirajo tudi na francosko tržišče. V prodajni sezoni 1971/72 so se ADRIA prikolice prebile na prvo mesto po številu prodanih prikolic tujih proizvajalcev. Tako nageł dvig prodaje ADRIA prikolic, ki se v primerjavi s francoskimi odlikujejo po lažji izvedbi in delno tudi zaradi bolj konkurenčnih cen, je vznemiril francoske proizvajalce prikolic. Da bi zavrnil nadaljnje povečanje prodaje ADRIA prikolic, so sklenili, da naša firma v Franciji ne dobi razstavnega prostora med 16. in 28. ok-

tobrom na mednarodni razstavi, čeprav je vse formalnosti in obveznosti pravočasno in pravilno uredila.

Šele na odločno intervencijo vodsiva naše organizacije združenega dela preko Sekretariata za zunanje zadeve je 12 dni pred začetkom sejma naša firma v Franciji končno dobila potrebni razstavni prostor. Kljub temu, da je bilo premalo časa za pravočasno organiziranje dostave razstavnih izdelkov in za ureditev samega razstavnega prostora, je naši ekipi, ki smo jo poslali iz Novega mesta v Pariz, uspelo skupaj s predstavniki naše firme v Franciji pravočasno iz zelo lepo urediti razstavni prostor.

Tudi na tem sejmu so bile ADRIA in JUNIOR prikolice deležne zelo velikega zanimanja francoskih kupcev. To potrjujejo tudi podatki o izvozu v obdobju avgust — november: izvezili smo že več kot 2000 prikolic.

Francija je za naše prikolice največje tržišče, zato ni čudno, da so se francoski proizvajalci poslužili tako nekorektnega nastopa proti trenutno najuspešnejšemu tujemu konkurentu. Izostanek na tem sejmu bi pomenil za prodajo naših prikolic v Franciji veliko škodo, kar pa se na srečo ni zgodilo.

SLAVKO BLATNIK